Ազգ
Azg
armenian daily
7 ՄԱՅԻՍ 2000 ԿԻՐԱԿԻ 84 (2052)

«Սիրո խոստովանությունը» Ֆիլիպինների՞ց, թե՞ Ավստրիայից

I Love You համակարգչային վիրուսի հեղինակ(ներ)ին հայտնաբերելու համար հետախուզություն է հայտարարված բազմաթիվ երկրներում: Երեկ կեսօրին լրատվական միջազգային գործակալությունները հաղորդեցին, որ հաքերային այս նոր հարձակման հետքերը գնում են մինչեւ Ֆիլիպինների մայրաքաղաք Մանիլա, որտեղ ոստիկանությունը խոստացել է մինչեւ գիշեր ձերբակալել 23 տարեկան հաքերին: Ավելի ուշ լուր տարածվեց, որ վիրուսի բուն հեղինակը գործել է Ավստրիայից, եւ Միխայել անունով գերմանացի երիտասարդ է: Ըստ միեւնույն աղբյուրների, նա է Ավստրիայից Ֆիլիպիններ ուղարկել «սիրո խոստովանությունը», որ, ինչպես հաղորդել էինք երեկ, մեծ ավերներ է գործել աշխարհի միլիոնավոր համակարգիչներում:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հաղթանակի ոգին

Հաճախ դարակները պրպտելիս հանդիպում ես ընտանեկան թանկագին մասունքների, լուսանկարների: Նրանց մեջ կարելի է գտնել 40-ականների շրջանավարտների լուսանկարները: Մաքուր հայացքներ, ջինջ դեմքեր, լի հավատով ու հույսով: Ավաղ, այդպիսի աչքեր այսօր գրեթե չկան: Հարյուր հայ երիտասարդներից, որոնք ծնունդ էին 22, 23, 24, 25 թվականների, 1945-ին կենդանի մնացին ընդամենը երեքը: Հանուն Մեծ հաղթանակի փայլուն սերունդ կորցրեցինք:

Լինելով թվաքանակով փոքր, այն ժողովուրդն ենք, որ արեցինք հնարավորն ու անհնարը, որպեսզի ոչնչանա դարչնագույն Դեւը:

Անցան տարիներ: 90-ականի սկզբում Ղարաբաղի ժողովրդի պայքարը շահարկող փողոցայինը իշխանության եկավ: Եկավ ու սկսեց խլել մեզանից լույսը, աշխատանքը, ազատությունը, իսկ հետո փորձեց խլել մեր Մեծ հաղթանակը: Չկարողացավ, չէր կարողանալու: Չէր կարողանալու, որովհետեւ մեր տղաները կես դար անց հաղթանակ հաղթանակի հետեւից էին տոնում մեր պապենական հողերում,- որովհետեւ, երբ հղփացած փողոցայինը էլեկտրականությունն էր գողանում, իսկ ՀՀՇ-ական տականքը հայրենակցին էր սպանում, սպարապետ Վազգեն Սարգսյանը հույսի խոսք էր հղում Մեծ հաղթանակի հայազգի կերտողներին:

Այսօր Մեծ հաղթանակի մեծ տոնը վերադարձել է ժողովրդին: Ոչ մի նորելուկ թող չփորձի հեգնել Հայրենականի մասնակիցներին: Նա ամենայն հարգանքի եւ ակնածանքի իրավունքը վաստակած է: Վաստակած է, որովհետեւ չէինք լինի ո՛չ մենք, ո՛չ մեր երեխաները, եթե չլիներ մայիսի 9-ը: Եվ անշուշտ, չէր լինի նաեւ հայկական Շուշին: Հաղթանակի ոգին, ոսոխից իր տունն ու տեղը, հայրենիքն ազատագրելու ոգին մեր հերոսները ժառանգեցին Հայրենականը կերտած իրենց հայրերից, իրենց ծնողների տառապանքից, Մեծ հայրենականում իրենց նահատակված հարազատներից: Հիմա տկարացել է մեր դիմադրողականությունը, քանզի Հաղթանակը կայուն խաղաղության, բարգավաճ եւ ստեղծագործ կյանքի վերածելը ուրիշ արվեստ է եւ ուրիշ գիտություն: Դա՛ պետք է սովորենք, յուրացնենք ու կենսագործենք: Որպեսզի չկորցնենք մեր Հաղթանակի ոգին:

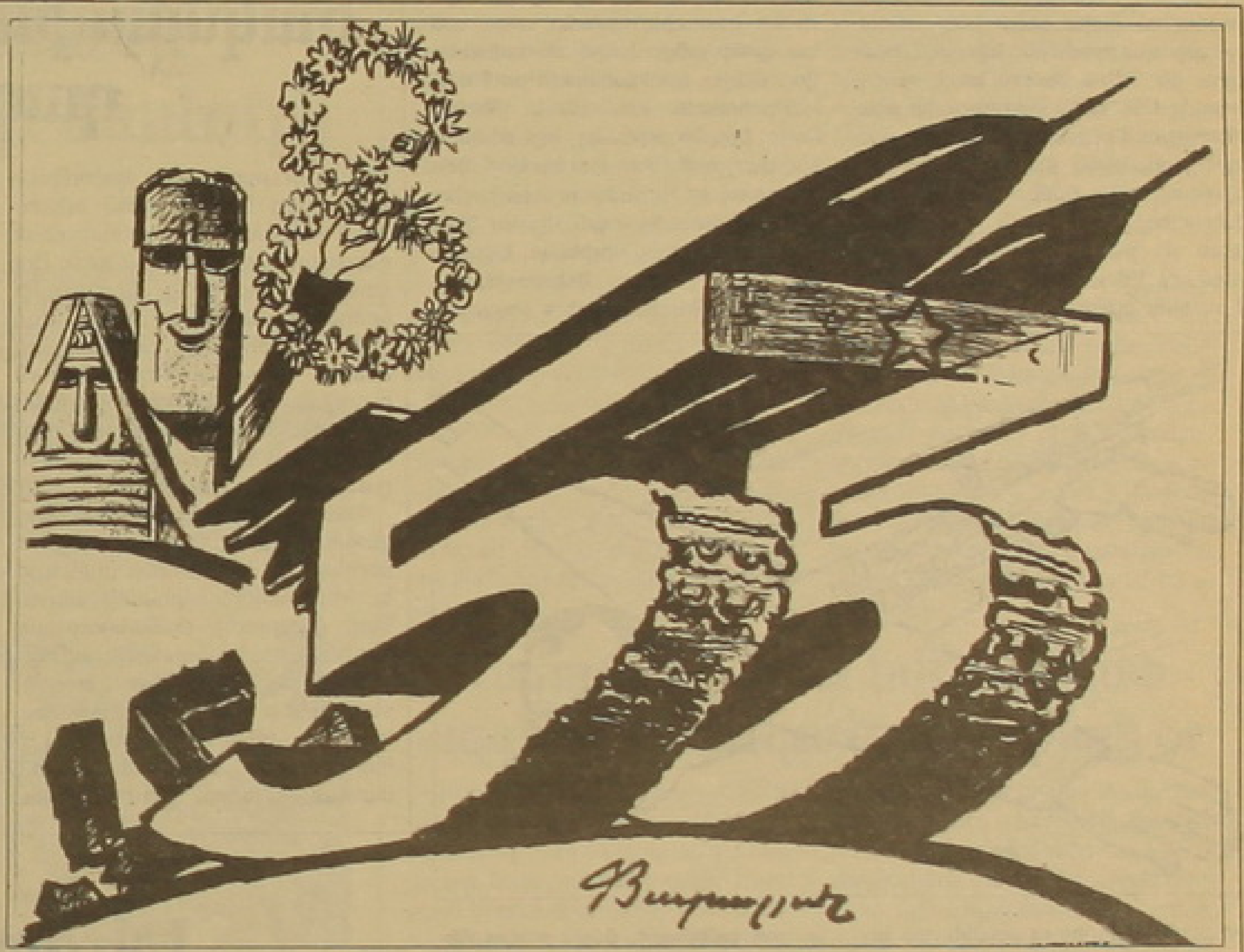

ՎԱՐՉԱՊԵՏԱԿԱՆ

Նախագահի հետ հանդիպումից հետո «Հանրապետականը» կողմնորոշվեց

«Միասնության» մեջ երեք թեւ՝ կողմ, դեմ, չեզոքպահ ապագա վարչապետին

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

ՀՀԿ քաղաքական խորհրդի խորհուրդը պաշտոնապես որոշել է հանրապետության նախագահին առաջադրել վարչապետի թեկնածու, ըստ ամենայնի՝ ՀՀԿ նախագահ Անդրանիկ Մարգարյանին: «Միասնություն» դաշինքի հիմք կազմող «Երկրապահն» էլ պաշտոնապես վճռել է որեւէ թեկնածու չառաջադրել, այսպիսով, շրջանառության մեջ գտնվող Դավիթ Զադոյանի եւ Սմբատ Այվազյանի թեկնածությունները մերժվել են: «Երկրապահից» «Ազգին» փաստեցին, որ զինդատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանի թեկնածությունը, որի մասին լուրեր էին շրջանառվում, ԵԿՄ-ն ընդհանրապես չի քննարկել: Հրաժարվելով վարչապետի թեկնածու առաջադրելուց՝ ԵԿՄ-ն այս կերպ փորձում է ամրակայել իր բացասական դիրքորոշումը Արամ Սարգսյանի պաշտոնանկության հանդեպ: ԵԿՄ վարչությունից հայտնեցին նաեւ, որ իրենք ՀՀԿ-ից եւ ՀԺԿ-ից անկախ հանդես կգան հայտարարությամբ, ուր կամրագրեն պաշտոնանկությունից հետո ստեղծված իրավիճակի գնահատականը: Եվ ԵԿՄ, եւ ՀԺԿ ղեկավարների պնդմամբ, միասնական հայտարարություն ընդունել չհաջողվեց հիմնականում ՀՀԿ դիրքորոշման պատճառով:

ՀԺԿ քաղաքական խորհուրդը, տեղեկանալով Հանրապետական գործընկերոջ որոշմանը, երեկ սկսեց իր առանձին քննարկումները նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին վարչապետի թեկնածու առաջադրելու հարցով: ԱԺ փոխխոսնակ, ՀԺԿ քաղաքական խորհրդի անդամ Գագիկ Ասլանյանն **«Ազգին»** վկայեց, որ կուսակցությունը մտադիր է կառուցողական վարքագիծ դրսեւորել՝ խուսափելով առճակատումներից:

Տես ➧ էջ 2

ՄՈՍԿՎԱ

Այսօր՝ Վլադիմիր Պուտինի գահակալության արարողությունը

Այսօր, կիրակի, Ռուսաստանի մայրաքաղաքում տեղի կունենա ընտրյալ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի գահակալության արարողությունը: Երեկ ՌԴ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նախագահը նրան հանձնեց մարտ ամսին տեղի ունեցած նախագահական ընտրություններին նվիրված մի գիրք: Վ. Պուտինը նոր էր վերադարձել ծովեզրյա հանգստավայրում անցկացրած արձակուրդից, որի ընթացքում նախապատրաստվում էր գահակալությանը:

«Նոյյան տապանը», վկայակոչելով ՀՀ նախագահի մամլո քարտուղար Վահե Գաբրիելյանին, տեղեկացնում է, որ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը չի մասնակցի գահակալության արարողությանը: Վահե Գաբրիելյանը պարզաբանել է, որ արարողությանն արտասահմանյան բարձրաստիճան պաշտոնատարների մասնակցություն չի նախատեսվել:

Ամերիկացի համանախագահը Երեւանում

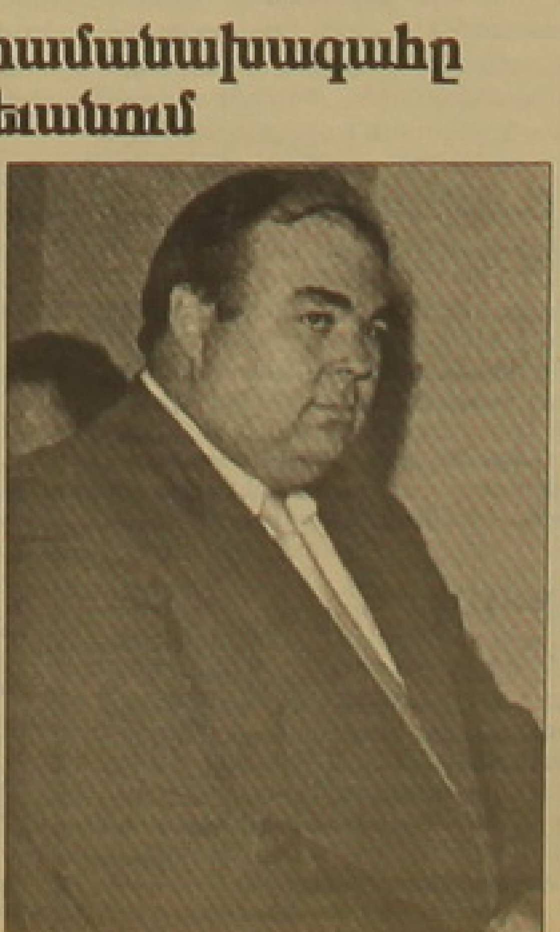

Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման հնարավոր զարգացումներն են քննարկվել ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի եւ աշխատանքային այցով Հայաստանում գտնվող ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչ Քերի Քեւինոյի հանդիպմանը մայիսի 6-ին:

Ինչպես «Նոյյան տապանին» հայտնել են ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից, զրուցակիցներն անդրադարձել են նաեւ Հայաստանի ներքաղաքական կացությանը:

Քերի Քեւինոն Ղարաբաղյան խնդրի կարգավորմանն առնչվող հարցեր է քննարկել նաեւ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ

Մայիսի 18-ին միջազգային համաժողով՝ «Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման ժամանակը»

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մայիսի 18-ին Վաշինգտոնի Ամերիկյան համալսարանի Իրավաբանության քոլեջում կկայանա «Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտություն. կարգավորման ժամանակը» թեմայով միջազգային համաժողովը: Համաժողովի աշխատանքին մասնակցելու համար հրավիրված են հեղինակավոր միջազգային փորձագետներ, որոնց թվում՝ Վաշինգտոնի Ամերիկյան համալսարանի Իրավաբանության քոլեջի դեկան Կլաուդիո Գրոսմանը, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում ԱՄՆ նախկին համանախագահ, ԱՄՆ պետքարտուղարի հետախուզության եւ հետազոտությունների հարցերի գծով գործող օգնական Դոնալդ Կայզերը, Մինսկի խմբում ԱՄՆ հատուկ ներկայացուցիչ Քերի Քեւինոուն, Պիտեր Ռոզենբլատը, Բեյքերի ինստիտուտի տնօրեն Էդվարդ Ջերեջյանը: Համաժողովի աշխատանքի առաջին օրը նախատեսված են հակամարտության կողմերի արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների ղեկավարների ելույթները՝ մասնավորապես, ՀՀ ԱԳ նախարար Վարդան Օսկանյանի (ելույթի թեման՝ «Ժամանակակից հակամարտություն. Հայաստանի հեռանկարները»), ԼՂՀ ԱԳ նախարար Նաիրա Մելքումյանի («Ժամանակակից հակամարտություն. Լեռնային Ղարաբաղի հեռանկարները»), Ադրբեջանի ԱԳ նախարար Վիլայաթ Գուլիեւի («Ժամանակակից հակամարտություն. Ադրբեջանի հեռանկարները»): Հիմնական զեկուցողներից բացի համաժողովի ծրագրում ընդգրկված են եվրոհանձնաժողովում ԱՄՆ պատվիրակության նախագահի տեղակալ Ջոն Ռիչարդսոնի, Պոլ Գոբլի, որը համաժողովում ներկայացնում է «Ազատ Եվրոպա» ռադիոկայանը, ԱՄՆ նավթային ինդուստրիայի ներկայացուցիչ Մարկ Էլլիսի, ԱՄՆ կոնգրեսականներ Ջոն Փորթերի եւ Սեմ Ջեյդենսոնի, ինչպես նաեւ ԱՄՆ մի շարք իրավաբանական համալսարանների եւ քոլեջների ներկայացուցիչների ելույթները: Համաժողովի ավարտին տեղի կունենա «կլոր սեղան»: Համաժողովի կազմակերպիչներն են Վաշինգտոնի Ամերիկյան համալսարանը, Ամերիկյան համալսարանի Իրավաբանության քոլեջը, Նյու Ինգլանդի միջազգային իրավունքի եւ քաղաքականության կենտրոնը:

ՎԱՐՉԱՊԵՏԱԿԱՆ

Նախագահի հետ հանդիպումից հետո «Հանրապետականը» կողմնորոշվեց

Սկիզբը էջ 1

Նախագահին վարչապետի թեկնածու առաջադրելը փաստականորեն ծիծաղ չէ, հակառակ դեպքում «Միասնությունը» փաստական դաշտից դուրս կհայտնվի, եւ այդ պարագայում Նախագահն ինքը կառաջադրի վարչապետին: Մեր այն հարցին, թե ՀԺԿ-ն պատրա՞ստ է պաշտպանել Անդրանիկ Մարգարյանի թեկնածությունն իբրեւ վարչապետի, Գագիկ Ասլանյանը պատասխանեց դիվանագիտորեն, քանի որ փաստական խորհուրդը վերջնական որոշում դեռեւս չէր ընդունել, իսկ ընդհանուր առմամբ ԱԺ փոխխոսնակը կարծում է, որ ծիծաղ կլինի առաջադրել «Միասնության» կողմից ոչ թե մեկ, այլ երկու թեկնածու, հնարավորություն տալով Նախագահին ընտրել: Արդյոք ՀԺԿ-ն կողմնակի՞ց է գուտ տեխնոկրատ վարչապետի, Գագիկ Ասլանյանը պնդեց, որ փաստական հենարան ունենալը Հայաստանի ներկայիս իրավիճակում չափազանց կարեւոր է, բացի այդ, տեխնոկրատ վարչապետի նշանակման դեպքում չափազանց անորոշ է անձի ընտրության սկզբունքը: Եթե առաջադրվում է Հրանտ Վարդանյանը, ապա ինչո՞ւ ոչ Արկադի Վարդանյանը կամ Խաչատուր Սուքիասյանը:

ՀԺԿ այլ անդամներ վարչապետի թեկնածուի հարցում տրամադրված էին որդեգրել «Մեր տունը ծամփեզրին է» սկզբունքը՝ վախենալով դարձնելով դեռեւս Վազգեն Սարգսյանի եւ Կարեն Դեմիրճյանի միջեւ կնքված համաձայնությունը, ըստ որի դաշինքի ներսում պետք է լինի ստատուս քվո, այսինքն՝ ԱԺ ղեկավարության ղեկը ստանձնում է ՀԺԿ-ն, գործադիր իշխանությանը՝ ՀՀԿ-ն: Գագիկ Ասլանյանը ստատուս քվոյի սկզբունքը համարեց արդարացված, սակայն դա դեռ չի նշանակում, որ ստատուս քվոյի այս տարբերակը վերջնական է: Կարող է տեղի ունենալ տեղափոխություն՝ ՀԺԿ-ն ստանձնի կառավարության ղեկավարումը, ՀՀԿ-ն՝ ԱԺ-ի: Սակայն այս ամենը դեռեւս տարբերակներ են, որոնք իրականություն կդառնան նախ՝ կուսակցության խորհրդի, ապա «Միասնություն» դաշինքի նիստերում ընդունվելուց հետո: Գագիկ Ասլանյանը միայն մի վերջնական մոտեցում բացահայտեց՝ ՀԺԿ-ն չի պաշտպանի եւ չի առաջադրի այլ կուսակցության անդամ վարչապետի թեկնածու: Այս պնդումը կարող ենք գնահատել իբրեւ պատասխան «Միասնության» եւ ՀԺԿ շարքերում առկա որոշ տրամադրություններին՝ վարչապետի պաշտոնում սատարել «Իրավունք եւ միաբանության» ղեկավար Արտաշես Գեղամյանին:

«Միասնության» ներսում կարծիքների տարաբեւեռությունը ընդգծվում է եւ՝ ընդդեմ ՀՀԿ-ի: Անգամ ՀԺԿ որոշ պատգամավորներ Անդրանիկ Մարգարյանի առաջադրումը համարում էին նը, ըստ ամենայնի, նման որոշումներում է:

Անկախ պատգամավոր, սակայն ՀԺԿ անդամ Մանուկ Գասպարյանն «Ազգին» հավաստեց, որ իրենց հանդիպմանը Նախագահն անկեղծ էր, եւ ծավալվել է վարչապետների շրջանառության մեջ գտնվող թեկնածուների գործնական քննարկում: Անկախներն առաջադրել են Արտաշես Գեղամյանին, ինչին ի պատասխան՝ Ռոբերտ Քոչարյանը վկայակոչել է Սամվել Բաբայանի հետագիծը, թեեւ, ըստ Մանուկ Գասպարյանի, իրենց հակափաստարկներից հետո խոստացել է դիտարկել այս թեկնածությունը եւս: Մանուկ Գասպարյանը բարձրացրել է նաեւ Սերժ Սարգսյանի վարչապետի թեկնածու դառնալու տարբերակը, սակայն Նախագահին հավաստացրել է, թե այս տարբերակը նվազագույն հնարավորությունն ունի ներկա ԱԺ-ում ընդունվելու, ինչին արձագանքելով՝ Նախագահը նշել է, թե ինքը գիտե: Մանուկ Գասպարյանի, ինչպես նաեւ այլ պատգամավորների հավաստմամբ Ռ. Քոչարյանը հնարավորություն ունի իր նախընտրած թեկնածուի կառավարության ծրագրին անհրաժեշտ վստահության ձայներ ապահովելու, քանի որ անգամ մոտավոր հաշվարկներով 40 պատգամավոր այս ԱԺ-ում համոզված է, որ նոր ընտրությունների արդյունքում կարող է չհայտնվել խորհրդարանում, ուստի միայն ԱԺ-ն լուծարումից փրկելու, ուստի նաեւ անձնական դիրքերը չխաթարելու նպատակով խորհրդարանում չի հավաքվի կառավարության ծրագրին անհրաժեշտ անվստահություն հայտնելու ձայների քանակ:

Ըստ Սահմանադրության, Ռ. Քոչարյանը եւ կուսակցությունները վարչապետի շուրջ մտածելու 20 օր ունեն. մայիսի 22-ը վերջին ժամկետն է, բայց ակնհայտ է, որ վարչապետ մենք կունենանք ամենաուշը մայիսի 9-ից՝ Հաղթանակի օրվա մերձակայքում: Քանակցությունների սառույցը ճեղքվել է. «Միասնությունը» պատրաստ է ունկնդրել Նախագահին: Հաղթանակի օրն էլ կարող է խորհրդանշանակ դառնալ նորանշանակ վարչապետի եւ նրա թիմի համար:

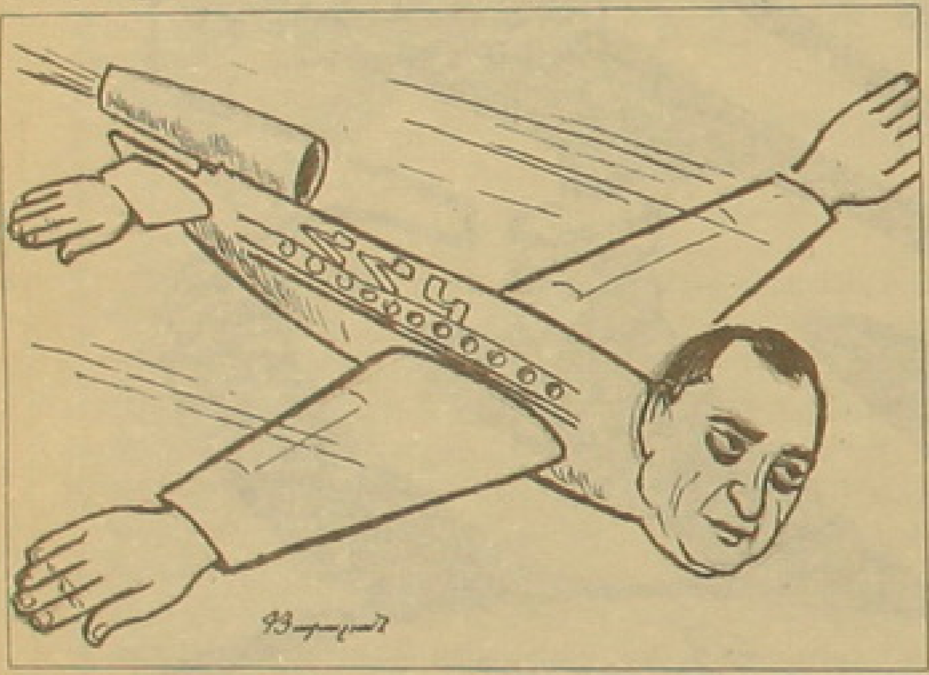

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Հայաստանի կոմկուսը փաստորեն վերջնագիր է ներկայացրել երկրի Նախագահին:

Եթե մինչեւ մայիսի 16-ը Հայաստանի Նախագահն ընդառաջ չգնա կոմկուսին Ռուսաստան-Բելառուս Միությանը Հայաստանի միանալու եւ երկրի սահմանադրության մեջ փոփոխություններ մտցնելու հարցերի շուրջ հանրաքվե անցկացնելու, Հայաստանի միանալուն, Հայաստանի սահմանադրության մեջ փոփոխություններ մտցնելուն, կառավարության ձեւավորմանը, Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցին: Առաջին քարտուղարի ասելով, բանակցությունների ընթացքում պարզվել է, որ «Երկրապահի» եւ կոմկուսի միջեւ առկա են ընդհանուր դիրքորոշումներ Ռուսաստան-Բելառուս

Հայկոմկուս-«Երկրապահ» հականախագահական դաշի՞նք

լու առնչությամբ, հայ կոմունիստները հարց կբարձրացնեն պետության ղեկավարի պաշտոնազրկման ընթացակարգ սկսելու մասին: Այդ մասին հայտարարեց Հայաստանի կոմկուսի առաջին քարտուղար Վլադիմիր Դարբինյանը: Նա ընդսմին նշեց, որ ՀԿԿ-ի գործողություններն ուղղված չեն Ռոբերտ Քոչարյանի անձի դեմ, եւ կոմունիստները նման պահանջով հանդես կգան ցանկացած նախագահի օրոք:

Պատասխանելով ՄՆԱՐՔ-ի հարցերին՝ Դարբինյանը հաղորդեց, որ ներկայումս Հայաստանի կոմկուսը եւ «Երկրապահ» կամավորականների միությունը բանակցություններ են վարում խնդիրների լայն շրջանակի նկատմամբ ընդհանուր մոտեցումներ ի հայտ բերելու նպատակով: Այդ շրջանակը ներառում է հարցեր, որոնք առնչվում են Ռուսաստան-Բելառուս Միությանը Հայաստանի միանալու հարցում: Հայ կոմունիստների առաջնորդի կարծիքով, «Երկրապահը» կպաշտպանի իրենց այդ հարցում:

«Կոմկուսը կմիանա ցանկացած ուժի, որը կընդունի ՀԿԿ-ի դիրքորոշումը Ռուսաստան-Բելառուս Միությանը Հայաստանի միանալու հարցում», ասաց Դարբինյանը: Նա չբացառեց բանակցությունների արդյունքների հիման վրա երկու կազմակերպությունների կողմից հականախագահական դաշինք ստեղծելու հնարավորությունը:

Տեղի դիտորդներն իրենց հերթին չեն բացառում, որ ընդհանուր շահերի առկայության դեպքում կոմկուսը եւ «Երկրապահը» կմիավորեն ջանքերը պետության ղեկավար Ռոբերտ Քոչարյանի պաշտոնազրկման ընթացակարգ սկսելու հարցում:

ԱՄՆ. ՎԻՍԿՈՆՍԻՆ

Ապրիլի 24-ը Հայոց ցեղասպանության օր հռչակվեց

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ Հայկական ազգային կոմիտեն տեղեկացնում է, որ Վիսկոնսինի օրենսդրական պալատը մայիսի 2-ին որոշում է ընդունել ապրիլի 24-ը 1915-23 թթ. հայոց ցեղասպանության հիշատակման օր հռչակելու մասին: «Չնայած մեծ թիվ կազմող ապացույցներին, թուրքական կառավարությունը մինչ այժմ չի ընդունել 1915-23 թթ. հայերի ցեղասպանության փաստը», ասված է հայտարարության մեջ: Հայկական ազգային կոմիտեի նախագահ Լեւոն Մարյանը նշել է, որ օրինագծի հաստատումը ողջ նահանգի հայկական կազմակերպությունների ու եկեղեցիների, ինչպես նաեւ ոչ հայկական որոշ ընկերությունների տքնաջան աշխատանքի արդյունք է: Հայ գործիչը հատկապես ընդգծել է փաստաթղթի ընդունման գործում կատարած հանրապետականներ Ջեֆ Փլեյլի եւ Բոնի Լեդվիգի դերը: Իր հերթին հանրապետական Փլեյլը նշել է, որ հայոց ցեղասպանության պատմական փաստը ժամանակի ընթացքում ընդունվել է աշխարհի նախագահների, կոնգրեսմենների եւ իշխանավորների կողմից եւ եկել էր պահը Վիսկոնսինի օրենսդրական մարմնի կողմից դա ճանաչելու: «Այս հարցը վեր է կուսակցական շահերից: Այսօր մենք ուժ գտանք մեր մեջ միանաբար ճանաչել այս պատմական դաժանությունը: Օրենսդիր պալատի վճիռը արձանագրեց հայոց պատմության մի էջ, որն 85 տարի շարունակ մերժվում է թուրք ժողովրդի կողմից», հայտարարել է Փլեյլը:

ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋԱՆՑՔ

Եվրոպայից Բանդարաբաս՝ Հայաստանի վրայով

ՀՀ տարածքով առաջին տարանցիկ բեռնափոխադրումները

Երեկ ՀՀ անկախությունից ի վեր առաջին անգամ Հայաստանի տարածքով կատարվեցին տարանցիկ բեռնափոխադրումներ: Առաջին 5 բեռնարկղերը բարձված ճենապակեղենով (յուրաքանչյուրը՝ 40 ֆուտանոց), ՀՀ երկաթուղու Կարմիր բլուր կայարան էին հասցվել Եվրոպայից Սեւ ծովի Փոթի նավահանգստով, Վրաստանի տարածքով ու Հայաստան-Իրան ավտոճանապարհով պետք է «ուղեւորվեին» Պարսից ծոցի ամենամեծ նավահանգիստներից մեկը՝ Բանդարաբաս: Սա, փաստորեն Եվրոպայից Պարսից ծոցի երկրներ ամենակարճ ճանապարհն է, եւ երեկվա փոխադրումը, փաստորեն, առաջին փորձն էր: Հաջողությամբ շարունակվելու դեպքում հնարավոր է ավելանան բեռնափոխադրումների ծավալներն ու վերջապես իրականանան Հայաստանով տարանցիկ բեռնափոխադրումների ծրագրերը: Ինչպես «Ազգին» հայտնեց «Հայաստանի երկաթուղի» ՊՓԲԸ տնօրեն Արտակ Դավթյանը, այս առաջին փոխադրումը կատարվել է մոտ երկու շաբաթ առաջ ՀՀ երկաթուղու եւ վրացական ու իրանական բեռնափոխադրումային ընկերությունների միջեւ կնքված պայմանագրով, ըստ որի մինչեւ տարեվերջ վերոհիշյալ ուղղությամբ կփոխադրվի մոտ 3000 տոննա բեռ: Նրա խոսքերով, առաջիկայում աշխատանքներ են տարվելու, որպեսզի մեծացվեն վերոհիշյալ երթուղով բեռնափոխադրումների ծավալները: Եվրոպա-Վրաստան-Հայաստան-Իրան-Միջին Արեւելք տրանսպորտային միջանցքը ձեռնտու է ինչպես Հայաստանին, այնպես էլ արտասահմանյան բեռնափոխադրումային ընկերություններին. այս ճանապարհն ամենահարմարն է, եւ, պրն Դավթյանի հավաստմամբ, չի զիջում միջազգային չափանիշներին: Փոխադրավարձը եւս կատարվում է միջազգային բեռնափոխադրումային գների սանդղակով:

Ավելացնենք, որ բեռնափոխադրումային այս երթուղին փոքր-ինչ աշխուժանալու դեպքում արդեն իսկ նկատելի կլինեն ինչպես տնտեսական արդյունքները, այնպես էլ քաղաքական: Հայաստանի տարածքով տարանցիկ փոխադրումները կարող էին ու ավելի լայն թափով իրականացվել, եթե գործեր Հայաստան-Իրան երկաթգիծը, որը, փաստորեն անցնելով Նախիջեւանի տարածքով, այսօր անօգտագործելի է: Հետեւաբար, բեռնափոխադրումները մասամբ կկատարվեն երկաթուղով, մասամբ՝ ավտոճանապարհով, մինչեւ որ կամ քաղաքական խնդիրների լուծման դեպքում չբացվի երկաթուղին կամ էլ, ինչն ավելի հեռավոր ծրագիր է ու մեծ ներդրումներ պահանջող, կառուցվի մի նոր երկաթգիծ դեպի Իրան:

Գ. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Հարգանքի տուրք 1991 թ. զոհված 14 միլիցիոներների հիշատակին

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մայիսի 6-ին՝ Նոյեմբերյանցի 14 ոստիկանների նահատակության 9-րդ տարելիցին, Տավուշի մարզպետ Արմեն Ղուլարյանը, Նոյեմբերյանի քաղաքապետ Սերյոժա Ամիրաղյանը, իրավապահ մարմինների աշխատակիցներ, հարյուրավոր նոյեմբերյանցիներ այցելեցին Նոյեմբերյան քաղաքում գտնվող հուշակոթող եւ ծաղիկներ դրեցին զոհված ոստիկանների հուշարձան-խաչքարին: 1991 թ. նոյեմբերյանցի 14 միլիցիոներները խորհրդային զինուժի դարանակալ հարձակման հետեւանքով զոհվեցին Ոսկեպարի անտառում՝ հայրենիքի սահմանը պաշտպանելիս: Նրանք հետմահու պարգեւատրվել են «Արիության համար» մեդալով:

Դարձյալ անասնագողություն սահմանամերձ գյուղում

ՏԱՎՈՒՇ, 6 ՄԱՅԻՍԻ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մայիսի լույս 6-ի գիշերը նոր անասնագողություն է կատարվել Տավուշի մարզի սահմանամերձ Բերդավան գյուղում. անհայտ անձինք գողացել են Ազգանուշ Ղազարյանի կովը եւ ցուլիկը: Այս գողությամբ սոցիալական ծանր վիճակում գտնվող ընտանիքի դրությունն ավելի վատթարացավ: 1999 թվականի նոյեմբերի 27-ից մինչ օրս սահմանամերձ Բերդավան, Դովեղ, Կոթի եւ Բարեկամավան գյուղերում արձանագրվել է անասնագողության 9 դեպք, որոնցից ոչ մեկը դեռեւս բացահայտված չէ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԿԱԶ

ընթացիկ

Երկրորդ աշխարհամարտը խորհրդային Հայաստանի մամուլի էջերում

Այս օրերին մամուլի տակ է եւ շուտով լույս կտեսնի պատմական գիտությունների թեկնածու, ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ Արտավազդ Գասպարյանի՝ «Մամուլ եւ իշխանություն. համեմատական կայացումից մինչեւ ժամանակակից ժողովրդավարություն» խորագրով գիրքը: Մայիսի 9-ի միջազգային տոնի առիթով ընթերցողին ենք ներկայացնում հեղինակի գրից մի կարճ դրվագ:

Ինչպես նյութական արտադրության ու հոգեւոր կյանքի բոլոր բնագավառներում, այնպես էլ հանրապետության մամուլում միանգամից փոխվեց խաղաղ ժամանակների աշխատանքի ոճը: Թշնամին հասել էր Կովկասյան լեռների փեշերին, նա ջանում էր անջատել Կովկասը Միության մյուս տարածքներից, հասնել նավթաբեր օջախներին, ճանապարհ բացել Թուրքիային պատերազմի մեջ ներքաշելու՝ խոստանալով նրան նվիրել Անդրկովկասի տնօրինությունը:

Հիտլերյան այդ քայլի էությունը լավ ըմբռնեցին Կովկասի ժողովուրդները եւ, ամենից առաջ, հայերը, քանզի ամեն մի հայ հիշում էր թուրքական յաթաղանի զոհ դարձած իր հայրենակիցներին, գիտակցում էր, որ Թուրքիան բարենպաստ առիթ է փնտրում կուլ տալու Հայաստանին, միանալու Ադրբեջանին, Ղազախստանին, Հյուսիսային Կովկասի, Միջին Ասիայի, Միջին Վոլգայի թուրքալեզու ժողովուրդներին եւ Հեռավոր Արեւելքի ու ծայր հյուսիսի մահմեդական ազգություններին, դրանով ստրկության շղթա կհագցներ Ռուսաստանին:

Հենց պատերազմի սկզբներից Հայաստանում ծեւավորվեց 6 մարտական դիվիզիա, որոնք կազմավորվեցին մեծ մասամբ կամավորականներով: Բանակին էին զինվորագրվում մտավորականներ, գրողներ, գյուղացիներ, բանվորներ: Նրանց թվում էին նաեւ ժուռնալիստներ Ա. Դեբենցը, Ա. Շահբազը, Մ. Գրիգորյանը, Ա. Հովհաննիսյանը, Մ. Մանուկյանը, Վ. Կարապետյանը, Ս. Սարգսյանը, Գ. Հովհաննիսյանը, Դ. Ձոհրաբյանը, Գ. Ոսկանյանը, Ա. Մարտիրոսյանը, Խ. Խաչատրյանը, Ն. Մարգարյանը, Ն. Պողոսյանը, Մ. Լիլոյանը, Ա. Բաղաշյանը, Ե. Լոռենցը, որոնք արիաբար մարտնչեցին թշնամու դեմ եւ իրենց կյանքը տվեցին հանուն սուրբ գործի:

Հայ ժուռնալիստներից շատերը չվերադարձան ռազմաճակատից: Նրանց անունները փորագրված են մարմարե քարի վրա, որը փակցված է ՀՀ ժուռնալիստների տան սրահի պատին: Ամեն այցելու գլուխ է խոնարհում նրանց հիշատակի առջեւ:

Պատերազմի տարիներին կրճատվեց հանրապետությունում լույս տեսնող թերթերի թիվն ու տպաքանակը:

1940-ին Հայաստանում հրատարակվել է 24 անուն ամսագիր եւ պարբերական՝ 505 տիրաժով, 42-ին՝ 2 անուն, 43-ին՝ 5 անուն, 44-ին՝ 8 անուն՝ կրճատված տարիֆներով:

1940-ին լույս էր տեսնում 53 անուն թերթ՝ 227 հազար միանվագ տպաքանակով, 42-ին՝ 42 անուն, 44-ին՝ 40 անուն թերթ՝ 99 հազար միանվագ տպաքանակով: Պատերազմի տարիներին հայկական դիվիզիաներում եւ հայաշատ զորամասերում լույս էին տեսնում հայերեն ռազմաճակատային թերթեր:

1. «Մարտական գրոհ»- Ղրիմի ռազմաճակատ
2. «Հայկական սնայպեր»- Կերչի թերակղզի
3. «Հայրենիքի փառքի համար»- Հարավային ռազմաճակատ
4. «Առաջ դեպի հաղթանակ»- Հյուսիսային Կովկաս, ապա Անդրկովկասյան ռազմաճակատի սեւծովյան խումբ
5. «Դեպի թշնամու ջախջախումը»- Բրյանսկի ռազմաճակատ
6. «Մարտիկ»- Անդրկովկասի ռազմաճակատ
7. «Առաջ հանուն հայրենիքի»- Անդրկովկասյան ռազմաճակատի հյուսիսային զորախումբ
8. «Կարմիր զինվոր»- Հայկական Թամանյան 89-րդ դիվիզիա
9. «Հանուն հայրենիքի»- Հայկական 408-րդ դիվիզիա
10. «Մարտական դրոշ»- Հայկական 409-րդ դիվիզիա
11. «Սովետական ավիացիա»- Հարավարեւմտյան ռազմաճակատ, ապա 2-րդ Ուկրաինական
12. «Սովորական»- Մերձբալթյան ռազմաճակատ
13. «Կարմիր բանակի բլոկնոտ»- գլխավոր քաղվարչության հրատարակություն (1943–45 թթ.)
14. «Մարտ հանուն հայրենիքի»- Հայկական 261-րդ դիվիզիա
15. «Մարտական աստղ» -45-րդ բանակ (43–45 թթ.)
16. «Մարտական կարգեր»- 38-րդ առանձին բրիգադա (1949 թ.):

Ռազմաճակատային թերթերը վառ հրապարակախոսության, մարտական ոգու ու հայրենասիրության բարձր ոգու արտահայտության չգերազանցված օրինակներ են: Դրանք ընթերցվում էին հենց խրամատներում, մարտական գործողությունների դադարի պահերին՝ հերոսություն ու արիություն ներարկում զինվորներին: Նրանք մարտիկներին էին հասցնում այն ճշմարիտ միտքը, որ թշնամուն չպետք է խղճալ, չլինել մարդասեր նրա նկատմամբ: Ռազմաճակատային թերթերում տպագրվում էին հայրենասիրության ոգով ներթափանցված այնպիսի հրապարակախոսական նյութեր, ինչպիսին է Կոնստանտին Սիմոնովի «Սպանիր նրան» բանաստեղծությունը, որ անգիր գիտեր ամեն ազգի զինվոր:

Վրիժառության նույն կրակն էր բորբոքվում հայ մարտիկների սրտերում: 89-րդ հայկական լեգենդար դիվիզիայի զինվորները հայ ժողովրդին ուղղած իրենց նամակում երդվում են, որ պատվով կկատարեն ժողովրդի պատգամը, կկռվեն մինչեւ վերջին կաթիլ արյունը, մինչեւ հաղթանակի դրոշը չբարձրացնեն Ռայխստագի վրա:

Թիկունքում մնացած գրողները, հրապարակախոսները, արվեստագետներն իրենց ստեղծագործությունների թեմաները դարձրին պատերազմական վիճակի հիմնախնդիրները: Նրանցից շատերը համառոտ խոսքերով նշավակում էին հիտլերյան հորդաներին, հավատ ու կորով ներշնչում թիկունքի եւ ռազմաճակատի քաջազուններին այն ճշմարտությամբ, որ թշնամին կպարտվի, հաղթանակը մերը կլինի:

Բեռլինն ընկավ: Հայաստանի քաղաքների եւ շրջանների բոլոր թերթերը հրապարակեցին գերմանական զինված ուժերի անվերապահ կապիտուլյացման ակտը եւ ԽՍՀՄ ԳԽ Նախագահության հրամանագիրը մայիսի 9-ը Հաղթանակի տոն հայտարարելու մասին:

Լսելով բաղձալի լուրը, ակադեմիկոս Հրաչյա Աճառյանը «Սովետական Հայաստանի» 1945-ի 86 համարում գրում է. «Ռադիոն ավետեց, որ հիտլերյան Գերմանիան անվերապահորեն անձնատուր է եղել: Ո՞ւր է թե աշխարհի որեւէ լեզվում համար բառեր ունենար՝ արտահայտելու համար այն ծով հրճվանքը եւ ուրախության փոթորիկը, որ համակել է մեր մեծ ու բազմազգ Միության հպարտ քաղաքացիների սրտերը»:

Համենայն դեպս, որքան էլ զգալի լինեն մեր կորուստները, պատմության դեմ մեղանչած կլինենք, եթե չփաստենք, որ խորհրդային ժամանակաշրջանը մեզ՝ հայերիս, հնարավորություն տվեց բնաջնջումից փրկվել ու պահպանել ազգի մի մասը, թեեւ ծեւական ու միկրոսկոպիկ տիպի, բայց, այնուամենայնիվ, պետականություն ունենալ ու գոյատեւել՝ Հայաստանը դարձնելով աշխարհի ամբողջ հայության հայրենիքը: Սրանում է մեր գլխավոր նվաճումը: Սա անհերքելի փաստ է:

Այդ տարիներին մամուլի էջերն առատ նյութ են տալիս պնդելու, որ խորհրդային Հայաստանի լրատվության միջոցները պատվով են կատարել իրենց դերը: Այդ տարիներին մեր ինֆորմացիայի միջոցների գլխավոր թեմաներն էին՝ ժողովրդական զանգվածների դաստիարակությունը ջերմ հայրենասիրության ոգով, թիկունքի ու ռազմաճակատի սերտ կապը, արդյունաբերական եւ գյուղատնտեսական արտադրության կազմակերպմանը՝ «Ամեն ինչ ռազմաճակատի, ամեն ինչ հաղթանակի համար» կարգախոսով:

Կարդացեք «Հայ ժողովրդի նամակը ռազմաճակատում կռվող իր զավակներին» պատվերն ու խրատը հայրական է ու հրամայական՝ «Հանուն խորհրդային հայրենիքի, հանուն մայր Հայաստանի... հարվածեցեք թշնամուն մինչեւ վերջին կաթիլ արյունը: Հիշեցեք մեր ժողովրդի իմաստուն խոսքը՝ «Չգիտակցված մահը մահ է, գիտակցված մահը՝ անմահություն»:

Մեր թերթերը պարբերաբար օպերատիվորեն հրապարակում էին ճակատում կռվող մեր մարտիկների նամակները, նրանց երդումը՝ պատվով կատարելու հայ ժողովրդի մարտական պատվերը: Որպես նմուշ բերենք Նվեր Սաֆարյանի գլխավորած դիվիզիայի մարտիկների նամակն՝ ուղղված հարազատ ժողովրդին: Այն կարդացվել, քննարկվել ու հավանության էր արժանացել զորամիավորման ստորաբաժանումների ժողովներում ու ստորագրվեց 6698 մարտիկների կողմից՝ իր մեջ խտացնելով բոլոր ռազմաճակատներում գտնվող յուրաքանչյուր հայորդու նվիրական զգացմունքները: «Մենք, գրված է նամակում, երդվում ենք մեր պատվով, մեր զոհված ընկերների արյամբ, բարբարոս ֆաշիստների կողմից անարգված ու խոշտանգված մայրերի, քույրերի, մանուկների արցունքով ու արյամբ, որ վրիժառու կլինենք դաժան հիտլերականների նկատմամբ»:

ԱՐՏԱՎԱԶԴ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

ՍՏՐԱՍԲՈՒՐԳ

Ստեղծվում է Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի խորհրդարանների միջեւ համագործակցության եռակողմ խումբ

Ազգային ժողովի նախագահ Արմեն Խաչատրյանը մայիսի 5–6-ը Ստրասբուրգում մասնակցեց Եվրախորհրդի անդամ երկրների խորհրդարանների եւ խորհրդարանական վեհաժողովների նախագահների համաժողովին: Ելույթ ունենալով ազգային խորհրդարանների եւ խորհրդարանական վեհաժողովների համագործակցությանը վերաբերող թեմայով, ՀՀ ԱԺ նախագահը ներկայացրեց մի շարք կոնկրետ առաջարկություններ, մասնավորապես՝ ԵԽԽՎ շրջանակներում ստեղծել ոչ մեծ հատուկ ենթաբաժին, որը մշտապես կզբաղվի առանձին երկրների հետ համագործակցության կոնկրետ ծրագրերի մշակմամբ, նշում է ԱԺ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից ստացված հաղորդագրությունը:

ԵԽԽՎ նախագահ լորդ Ռասել Ջոնսթոնի նախաձեռնությամբ, ավելացնում է հաղորդագրությունը, համաժողովի շրջանակներում տեղի ունեցավ Հարավկովկասյան երեք երկրների խորհրդարանների նախագահների հանդիպումը: Հայաստանի, Վրաստանի, Ադրբեջանի խորհրդարանների նախագահները եւ ԵԽԽՎ նախագահը մայիսի 6-ին ստորագրեցին համատեղ հայտարարություն, որով պայմանավորվեցին երեք խորհրդարաններում ստեղծել տարածաշրջանային համագործակցության հարցերով հատուկ խումբ, ինչպես նաեւ՝ մշտական գործող եռակողմ խորհրդարանական խումբ՝ ԵԽԽՎ հովանու ներքո, մինչեւ 2000 թ. վերջը Երեւանում եւ Բաքվում անցկացնել սեմինար՝ երեք երկրների խորհրդարանականների մասնակցությամբ:

Ֆրանսիայի Սենատի նախագահ Քրիստիան Պոնսլեի նախաձեռնությամբ տեղի ունեցավ Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի խորհրդարանների ղեկավարների հանդիպումը, որի արդյունքում ֆրանսիական կողմը, երեք կողմերի համաձայնությամբ, տարածեց մամուլի պաշտոնական հայտարարություն՝ դիմելով Եվրախորհրդին՝ Հայաստանին եւ Ադրբեջանին ընդունել ԵԽ 2000 թ. հունիսին:

Մայիսի 9-ը նաեւ եվրոպական ազգերի համագործակցության օր

Երկրորդ աշխարհամարտը Խորհրդային Միությունն ամփոփեց հաղթանակով: Հաղթանակի օրը՝ մայիսի 9-ը, նախկին Խորհրդային Միության երկրներն այսօր էլ տոնում են: Մայիսի 9-ը խորհրդանշվում է նաեւ որպես Եվրոպայի օր՝ եվրոպական ազգերի համագործակցության օր: 1950 թ. մայիսի 9-ին Ֆրանսիայի արտգործնախարար Ռոբերտ Շումանն իր համագործակցության կոչող ճառով հիմք դրեց Եվրամիությանը: Այժմ Եվրամիությանն անդամակցում են հին աշխարհի 15 պետություններ: Այն ժամանակ խոսքը դեռ ածուխի եւ պողպատի կտրվածքով եվրոպական միության ստեղծման մասին էր, որ պիտի ծգտեր լայն տնտեսական համագործակցության, հետագայում նաեւ քաղաքական աղերսների ստեղծման՝ անդամ երկրների միջեւ:

1949-ին Արեւմտյան Եվրոպայի 10 երկրներ նախապես միավորվել էին՝ միտում ունենալով վերակազմավորել Եվրոպան նոր, համընդհանուր արժեքներով՝ ժողովրդավարության ամրապնդում, մարդու իրավունքների, օրենքի գերակայություն: Իրականում եվրոպական համընդհանուր կառույցի ստեղծումը հակադրություն էր ամերիկյան ժողովրդավարության կայացությանը: Ինչը հետագայում կպատացուցի նաեւ եվրոպական ընդհանուր դրամանիշի՝ եվրոյի շրջանառությունը՝ հակադրելով ԱՄՆ դոլարին: Մինչ այդ, դեռեւս 1957-ին հիմք դրվեց եվրոպական ընդհանուր տնտեսական շուկային՝ Հռոմի հայտնի համաձայնագրով: Այդ համաձայնագիրն ընդգծեց նաեւ Եվրահամայնքի առաջնահերթ հետաքրքրություններից մեկը՝ ատոմային էներգիան: Ի դեպ, այսօր Եվրախորհրդի՝ Հայաստանին ներկայացվող պահանջներից է Մեծամորի ատոմակայանի փակումը մինչեւ 2004-ը, քանզի Եվրահամայնքի սկզբունքներից է հենվել նաեւ էլեկտրաէներգիայի ստացման այլընտրանքային աղբյուրներին եւս:

Հայաստանը, որ 1996-ից Եվրամիության հետ համագործակցության պայմանագիր ունի, որոշակի պայմանների իրագործման ընթացքում է, որոնք պիտի ապահովեն նրա մուտքը Եվրախորհուրդ: Վերջինիս՝ Հայաստանի (նաեւ Ադրբեջանի) անդամակցության խնդիրը նախատեսվում է քննարկել այս տարվա հունիսին Ստրասբուրգում:

Եվրախորհուրդն ունի 41 անդամ: Նախկին Խորհրդային Միության հանրապետություններից մերձբալթյան երկրները, Մոլդովան, Ուկրաինան, Վրաստանը, ՌԴ-ն արդեն անդամակցում են Եվրախորհրդին: Եվրահամայնքի՝ հետխորհրդային այս եւ մյուս երկրներ թափանցելու, համագործակցություն սկզբնավորելու 1-ին աստիճանը TACIS ծրագիրն է, որի միտումն է աջակցել նորանկախ պետություններին քաղաքական ազատություններ ու բարգավաճ տնտեսություն ունենալու ճանապարհին: Տարածաշրջանում Եվրահամայնքը ներկա է նաեւ Inogate եւ Traceca ծրագրով:

Լ. Գ.

Մեկօրյա այցով Հայաստան կժամանի Եվրախորհրդարանի ներկայացուցիչը

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մայիսի 10-ին մեկօրյա աշխատանքային այցով Երեւան կժամանի Եվրախորհրդարանի խորհրդարանական համագործակցության հանձնաժողովների պատվիրակությունների եւ Հայաստանի, Ադրբեջանի ու Վրաստանի հետ հարաբերությունների հարցերով նախագահ տիկին Ուրսուլա Շլայխերը: Նա հանդիպումներ կունենա ԱԺ նախագահի, արտաքին գործերի նախարարի հետ: ԱԺ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից հայտնեցին, որ նախատեսվում են նաեւ տիկին Շլայխերի զրույցները Հայաստան-Եվրամիություն խորհրդարանական համագործակցության հանձնաժողովի նախագահի, Եվրահանձնաժողովի երեւանյան գրասենյակի պատվիրակության անդամների հետ: Համաձայն նույն աղբյուրի, աշխատանքային օրվա վերջում Եվրախորհրդարանի ներկայացուցչի մասնակցությամբ տեղի կունենա մամուլի ասուլիս:

Արցախ

Հաղթած ու պարտվող Շուշին

Ինչո՞ւ այսպես եղավ կամ այսպես ո՞ւր ենք գնում

Սարավանդին փռված Շուշի քաղաքի ցեխոտ ու տխուր փողոցի հարեւանությամբ միհարկանի, խարխուլ տնակ կա: Հիմա Շուշիում իսկական գարուն է, ծուռումուռ ճանապարհի ջրափոսերը գարնան արեւից չորանում են: Տնակ կոչվածը ջրափոսերից մի քանի քայլ է, միսենյականի, միհարկանի, հողին հավասար կացարան, մեջտեղում՝ վառարան, պատերի հարեւանությամբ՝ երկու զառամյալ մահճակալ, որոնց ծանրության տակ փտած հատակն ավելի է ճկվում:

Տնակն ունի իր մշտական բնակիչները՝ Հարությունյան ամուսինները ու նրանց 8-ամյա թոռը: Փոքրիկ, միննուճար Սարգիսն անցած աշուն է որբացել: Նրա մորը Շուշին չի սիրել, մայրն էլ՝ չի սիրել Շուշին: Երբեմն Հարությունյան ամուսիններին ու 8-ամյա զավակին է միանում Հարութը՝ Հարությունյան ամուսինների որդին, եւ տունը լցվում է մի տեսակ տխրությամբ, ամբողջանում է դժբախտ ճակատագրով ընտանիքի սյուժեն:

...Հիմա կղողանջեն եկեղեցու զանգերը, մուրացիկ Աբոն խեղճուկրակ հայացքով կհետեւի տաճար այցելողներին, կմոտենա, անլուր կզնի դեմքի, կնայի աչքերի մեջ ու չի սխալվի: Ահա եւս մեկը, եւ Աբոն նույնքան խեղճուկրակ հայացքով գրպանը կխոթի մուրած թղթադրամը:

Վերեւում՝ Աստված, ներքեւում՝ Հարութը, ու նրանց միջեւ լիքն անտարբերություն

Հարություն Հարությունյանը կամ պարզապես Հարութը Շուշիի առաջին վերաբնակիչներից է: Պատմում է Հարութի մայրը՝ Զաբել Հարությունյանը. «Հեռուստացույցով լսեցինք, որ Շուշին ազատագրվել է: Ասում էին՝ ովքեր ուզում են, կարող են ուղարկել, տարեկան 50 հազար դրամ կտանք: Մենք համաձայնեցինք, եկանք Շուշի: Առաջին վերաբնակիչը մենք էինք, երբ եկանք, քաղաքն ավերակ էր: Ինչ ենք ուտո՞ւմ: Տղաս 19 հազար դրամ է ստանում, որով փակում եմ խանութի պարտքի մի մասը: Ես էլ նրա միննուճար Սարգիսն է, մայրը թողել է, վերադարձել Երեւան: Ասում է՝ չեմ գա»:

Աղա տիկին Զաբելը պատմում է, թե մի օր իրենք ու ամբողջ Շուշին սովամահ էին լինում: Բերել, ալյուր են բաժանել, որ Շուշին սովամահ չլինի: Աղա. «Հիվանդ տղայիս հնարավոր է բուժել, ոտքի հանել: Գիտեմ, որ փող է պետք, բայց չգիտեմ ինչքան: Ասում են՝ շատ փող: Հիմա տղաս հիվանդանոցում է, օրական մի անգամ գնում, նայում, խնամում եմ»:

...Շուշիի հիվանդանոցը հենց դարավանդի պռնկին է: Նրանից այն կողմ անդունդ է: Հիվանդանոցի աշխատողներն ասում են, թե Հարութի մայրն ամեն օր գալիս, որդուն լուրեր եւ երկու շիշ ջուր է բերում:

Հիվանդանոցի երկրորդ հարկի չորրորդ սենյակն ունի իր մշտական ու անփոփոխ տերը: Երբ 1994 թ. ապրիլի վերջերին Հարութը վիրավորվեց Մարտակերտի կողմերում, նրան տեղափոխեցին Երեւան, մի քանի տարի պառկեց հիվանդանոցներում, կարգին չբուժեցին: Հերիք չէ անդամալույծ մնաց ու գամվեց անկողնուն, արդեն 2,5 տարի նրա մեջքից թարախ է հոսում՝ պառկելուց է: Չի կարող քայլել: Նրան օգնություն չի հասնում, որովհետեւ բազմազավակ չէ: Միգուցե Հարութին օգնություն հասնում է, բայց նրան բացատրում են, որ չի հասնում, իսկ Հարութը չհասկանալ չի կարող: Երկար պառկելուց մեջքին վերքեր են բացվում, բժիշկները սրտեղանի են դնում, բուժում՝ մինչեւ նոր վերքեր բացվելը: Հարութը սայլակով է շարժվում, ավելի ճիշտ՝ միայն սայլակով կարող է շարժվել, բայց օգնող չունի, մայրը ծեր է՝ ուժ չունի, հայրը ծեր է՝ ուժ չունի, որդին փոքր է՝ ուժ չունի: Շուշին սայլակավոր հիվանդի համար աշխարհի ամենաանհարմար քաղաքն է՝ ջրափոսեր են, սարեր, քարեր, հիվանդանոց, անդունդ...

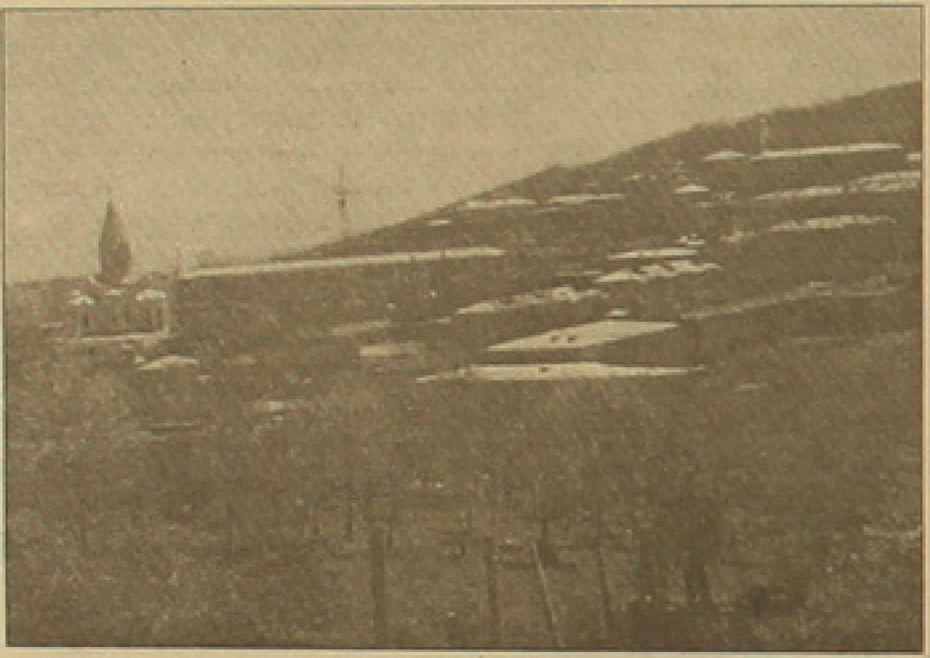

Ճանապարհորդություն դեպի ծերանոց

Լեւոն Հարութին. «Մենակությունից ու անտարբերությունից խելագարվում եմ: Չգիտեմ ինչ է ինձ սպասում: Մորս մեռնելուց հետո կգնամ Երեւան՝ ծերանոց: 31 տարեկան եմ, կինս հեռացավ, ամուսնացավ: Կողքից օգնող չկա, վերեւում՝ Աստված, ներքեւում՝ ես: Հարեւաններ ունեմ, բայց աղքատ են: Բերեցին մեզ Շուշի ու էլ չեն հետաքրքրվում: Փող են հավաքում, ճանապարհ նորոգում: Մի քիչ էլ փող հավաքեն հաշմանդամների համար: Բժիշկն ասում է՝ կարող ես քայլել, եթե բուժվես»:

Շուշիում բնակվողների մեծ մասը փախստականներ են, լքված ծերեր, ծայրահեղ չքավորներ: Կալեն Պետրոսյանը Բաքվից է փախել, արդեն 7 տարի բնակվում է Շուշիում. «Յոլա եմ գնում, ունեմ ընտանիք, չորս ամուսնացած երեխա: Աշխատանք չկա, գնալով կյանքը դժվարանում է: Փախստականները հիմա էլ Շուշիից են փախչում: Կյանք չկա: Ես էլ կգնայի, բայց ո՞նց գնամ, ո՞ւր գնամ»:

65-ամյա Լեւոն Գալստյանը շատ է հավանում քաղաքի օդը, բնությունը, բայց բողոքում է. «Մեզ շատ բան խոստացան, բայց ոչինչ չտեսանք: Մարդկանց տանջում են, գործ չկա: Ազատագրել են Շուշին, թող գոնե մի քար դնեն քարի վրա»:

Վարոդ Ասլոյան Բաքվից է գաղթել, բողոքում է՝ աշխատանք չկա: Միակ մխիթարանքն է, որ իրենցից վատ ապրողներ էլ կան: Ու այսպես, ամեն քայլափոխի շուշեցիները պատմում են իրենց ցավերի, թշվառ կյանքի, իշխանությունների քար անտարբերության մասին: Եթե այսպես շարունակվի, Շուշին կդատարկվի եւ դատարկվում է: Սա դանդաղ մահ է: 5-6 տարի առաջ քաղաքը շուրջ 5 հազար բնակիչ ուներ, հիմա՝ դրա կեսը դժվար լինի:

Այստեղ մարդիկ հավատում են Աստծուն, որովհետեւ հավատալու այլ բան չկա

1992-ի մայիսին ազատագրվեց Շուշին: Արյուն թափվեց, ազատամարտիկներ նահատակվեցին: Պատերազմի տարիներին թշնամին եկեղեցին մինչեւ գմբեթ զենք էր լցրել՝ վստահ, որ հայը եկեղեցու վրա չի կրակի:

Պարզեւ սրբազանը Շուշիի ազատագրման օրերին ժողովրդին վստահեցրեց, որ հաղթանակը մերն է լինելու: Երբ աստվածային հրաշքով հայերի կամավորական փոքրիկ ջոկատներն ազատագրեցին բերդաքաղաք Շուշին, եկեղեցին ավերված էր: Տեր Գեւորգ քահանան ասում է, որ ժողովուրդն իր ուժերով վերակառուցեց եկեղեցին. «Արցախում ծնված մեծացած երիտասարդները, որոնք այսօր Ռուսաստանում են ապրում՝ գումարով օգնեցին, ամերիկահայ բարերարներ եղան: Արցախահայերը հավատը չեն կորցրել, պարզապես խորհրդային տարիներին փակվել էին հավատքի տները, ավերվել Աստծո տաճարները: Ժամերգություններ, ինչպես բոլոր հայկական եկեղեցիներում, կատարվում են օրը երկու անգամ, պարտադիր զանգերը ղողանջում են, սրբերի տոներին պարտադիր պատարագներ են լինում»:

Հավատ քարոզելուց բացի, Շուշիի Ղազանչեցոց եկեղեցին այլ խնդիր ունի, ոչ պակաս կարեւոր. նյութական օժանդակություններ է անում բնակիչներին, հատկապես ծայրահեղ աղքատության մեջ գտնվողներին, որոնց թիվը շա՜տ-շատ է: Ժամանակին Հայ օգնության ֆոնդը սնունդ է տրամադրել, որը մասամբ բաժանվում է աղքատներին: Սակայն նման օգնությունները որեւէ բան չեն փոխում, վերաբնակիչները հեռանում են Շուշիից, թեկուզ իմանալով, որ այլ տեղ լավ չի լինելու, բայց փորձում են ազատվել Շուշիից: Տեր Գեւորգ քահանան ասում է, թե արտագաղթի հետ վերաբնակիչներ էլ են լինում: Գալիս են հիմնականում Հայաստանում բնակվող ծայրաստիճան աղքատ ու անտեր մարդիկ, հույսով, թե մի կտոր հաց կգտնեն Շուշիում:

«Շուշին հնարավոր է բնակեցնել ու ծաղկեցնել, հակառակ դեպքում անիմաստ են դառնում մեր պայքարը, փառավոր հաղթանակները: Աղբերջանցիներն ասում էին. եթե Շուշին տերը, ուրեմն Արցախին եք տերը, եթե Շուշին կորցնեք, Արցախն եք կորցնում: Մենք շատ թանկ, երիտասարդների արյան գնով ենք գնել Շուշին եւ թույլ չենք տա որեւէ մեկին կորցնել: Աստված տեսնում է նահատակների թափված արյունը», ասում է տեր Գեւորգը:

Ինչպե՞ս չկորցնել Շուշին

Պետք է այնպես անել, որ մարդիկ շահագրգռված լինեն բնակվելու, վերաբնակվելու քաղաքում: Պետք է այնպես անել, որ գործարարներ գան Շուշի, մարդիկ աշխատանք ունենան: Ես դժվարանում եմ ասել, թե այս ամենն ինչպես պետք է անել, բայց հասկանում եմ, որ քաղաքի փրկությունը վերաբնակեցնելու մեջ է: Եթե կարողացել ենք ազատագրել Շուշին, ապա սա էլ կարող ենք անել:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ,
Շուշի

Արցախյան գրառումներ

Դեպի Ակնաբերդ

Դերենիկ Պետրոսյանը հիվանդ էր ու չէր կարող մեզ հետ Արցախ մեկնել՝ մասնակցելու Ակնաբերդի դպրոցն արցախյան գոյամարտի լեգենդար հրամանատարներից մեկի՝ Շահեն Մեղրյանի անվամբ կոչելու արարողությանն ու նշելու հերոսի նահատակության 7-րդ տարելիցը: Շահենը մի առիթով ինձ պատմել էր, որ 1988 թվականի ապրիլին իր մտերմավոր ընկերների՝ Դերենիկ Պետրոսյանի, Կիմ Ղահրամանյանի ու Արթուր Սարաջյանի հետ Հին Խարխափորի եկեղեցում երդվել էին մինչեւ արյան վերջին կաթիլը նվիրվել Արցախի ազատագրական պայքարին:

Շահենի եղբոր՝ Պետրոսի, «Մռավի ղողանջներ» թերթի խմբագիր Կիմ Ղահրամանյանի ու կինոօպերատոր Հակոբ Պողոսյանի հետ բռնելով Զոդ տանող ճանապարհը, դուրս եկանք Սեւանի մայրուղի: Պետրոսն իր «Նիվայով» Արցախ տանող այդ ճանապարհին էր ընտրել Շահումյանի վերանվանված շրջանի վարչակազմի ղեկավար Ռուբեն Այդինյանի խորհրդով՝ նպատակ ունենալով իր ուղեկիցներին ծանոթացնելու շահումյանցիների նոր բնակավայրերին:

Հինավուրց Սոդք-Զոդի լեռները համառորեն փորձում էին պահպանել ծմռան շունչը: Սակայն ձյան վերջին շերտերը, որոնք հետաքրքիր «գրաֆիկ» պատկերներ էին հրամցնում անցորդներին, արդեն հալչում էին լինում արեւի ջերմությունից, Վայքունիք-Շահումյանի ծործորը լցնում բյուրավոր առվակների կարկաչյունով ու Թարթառի վտակների մռնչյունով:

Պահակակետի մոտ Պետրոսը չնկատեց ճանապարհը փակող բարակ ճոպանը եւ ուշացած արգելակեց: Զինվորները դժգոհեցին:

– Կարմիր «05» չի՞ անցել:

94-ամյա Զինավոր Մեղրյանն ու Պետրոսը

– Պողոս Մեղրյանի եղբա՞յրն ես,- հարցրեց զինվորականը,- կես ժամ առաջ է անցել:

Պողոսի մեքենայում Մեղրյան եղբայրների 94-ամյա հայրն էր՝ Զինավորը, ինչպես եւ Շահենի որդին՝ Զինավոր կրտսերը:

Ճանապարհին երբեմն մեզ դիմավորում էին մարտերի ժամանակ խփված հակառակորդի ժանգոտված տանկերն ու զրահամեքենաները: Իսկ ծորում մեզ ուղեկցում էր Թարթառի խելահեղ վտակներից մեկը: Լեռներում ապաստան գտած անտառում սրիտակին էին տալիս ծաղկազարդ տանձենիները:

Եղեգնուտ գյուղում կանգ առանք երեխաների խմբի մոտ: Հակոբն իսկույն նրանց կողմն ուղղեց տեսախցիկի օբյեկտիվը: Կիմն իր հերթին սկսեց լուսանկարել:

Քիչ անց եղեգնուտցիների մի խումբ մեզ իրենց մեջ առավ: Շատերը ճանաչում էին Պետրոսին: Այս, ինչպես եւ շրջանի մյուս բնակավայրերի բնակչության մեծամասնությունը շահումյանցի փախստականներ են:

Սումգայիթցի փախստական Վոլոդյա Գրիգորյանն իր տանկով մասնակցել է հինավուրց Վայքունիքի ազատագրման մարտերին, վիրավորվել, ապա եւ բնակություն հաստատել իր ազատագրած գյուղում: Նրա դուստրը՝ Շուշանիկը, երեք տարեկան էր, երբ հակառակորդի զորագունդը մտավ Վերին Հորաթաղ: Տաշի հետ գյուղից փախչելիս հոգեբանական հարվածից կաթվում են ոտքերը, ու աղջնակը հաշմանդամ է դառնում: Ամեն Աստծո օր հայրը 10-ամյա դստերը գրկած տանում է դպրոց, դասերից հետո գրկած տուն բերում:

– Կարմիր խաչին չե՞ս կարող դիմել, որ օգնեն բուժելու երեխային,- ինձ դիմեց Վոլոդյան,- ես էլ եմ հաշմանդամ, թոշակս կեսը չկա, շունչս չի հերիքում:

Կրկին սլանում ենք խելահեղ Թարթառի հոսանքի ուղղությամբ: Կիրճի երկու կողմերում ամեհի ապառաժները կախվել են ճանապարհի վրա՝ սարսափ պատճառելով անցորդների սրտերը:

– Չփլվի՞ մեզ վրա,- ասաց Պետրոսը:

Բարեհաջող անցանք կիրճն ու շուտով հայտնվեցինք ընդարձակ հովտում: Մարտակերտի շրջան ենք մտել: Մի ծանոթ թարմ շունչ դիպավ դեմքիս, մտավ ռունգերս ու այրեց ինչ-որ բան, ծմլվեց սիրտս, ինչպես արցախցին կասեր. «Քռծկերաս ծոխը եր իլավ...»:

Ինչքա՞ն է մարդուս հայրենիքը: Հայրական տո՞ւնը, որ խլել է թշնամին: Մարգուշավան գյո՞ւղը, որը գրավված է: Մարտակերտի շրջա՞նը, որտեղ ամեն ծառ, քար ու լեռ ծանոթ է ինձ: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությո՞ւնը, որն իմ հպարտությունն է ու պարծանքը: Ողջ պատմական Արցա՞խը, որի մեծ մասը նվաճել է թշնամին: Հայաստանի Հանրապետությո՞ւնը, որի պետականության ամրապնդումը համայն հայության մեծագույն նպատակն է: Ողջ պատմական Հայաստա՞նը, որը հայերիս սրբությունն է, երազն ու նպատակը: Հարավային Կովկա՞սը, կիսագո՞ւնդը, ողջ երկրագո՞ւնդը, Արեգակնային համակա՞րգը, Ծիր Կաթի՞նը...

– 93-ի ապրիլին այստեղ՝ Չարեքտարում, հանդիպեցի Մոնթեի զորախմբի ջոկատներից մեկին,- ասաց Հակոբը:

– Բայց դու այդ ժամանակ վիրավոր էիր, չէ՞,- հարցրեց Պետրոսը:

– Ստեփանակերտում վիրահատվելուց հետո եկա տեսնելու Քարվաճառի ու Դադիվանքի ազատագրումը:

Հակոբը 1993-ի մարտի 27-ին վիրավորվել էր Տոնաշենի համար մարտերում: Վիրավորվում է ոտքը, ծնոտն ու պարանոցը: Սակայն այդ վիճակում էլ օպերատորը շարունակում էր նկարել, որում բուզլուխեցի Սարգսի սպանվելու պահը: Իսկ երբ արյան մեջ շաղախված կինոօպերատորին պատգարակի վրա են դնում, նա շարունակում էր նկարահանել մինչեւ ուշաթափվելը:

Անցանք Հաթերքն ու Չարդախլուն:

– Քարվաճառյան գործողություններից առաջ Շահենը Վահե Բաղդասարյանին հատուկ խմբի հետ ուղարկում է այս կողմերը՝ դիվերսիոն գործողությունների,- իր պատմությունը սկսեց Հակոբը:- Վահեի պես հնարամիտ զինվորականի ես չէի հանդիպել: Ճանապարհին մոտեցող մեքենաների հռնդյուն էր լսվում: Փորել ու ական տեղադրել չէինք հասցնի: Վահեն ականը դրեց ճանապարհին, հանեց իր շապիկն ու գցեց ականի վրա: Մի քանի րոպե հետո զինվորներով լցված մեքենան պայթեց ականի վրա: Վահեի դրած բոլոր ականները պայթում էին, մեծ կորուստ պատճառում հակառակորդին: Հակառակորդը մեր դեմ ոչ մի հնար չգտնելով, ուղղաթիռների խմբերով աննպատակ կրակ էր թափում անտառի վրա: Մի արկ էլ երիցմանկանց վանքի գմբեթին դիպավ: Վահիկը, տեսնելով թշնամու այս հուսահատ քայլը, մի մեծ քարի վրա էր կանգնել ու կանչում էր. «Մամա ջա՞ն, կռիվ կինո է»: Վահեն եւս հետմահու հերոսի կոչման է արժանի...

ԲԱԿՈՒՐ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԱԶԳ

ԿՀՎ

ՊԱՎ-ը սպառնում է ԱՄՆ-ի ազգային անվտանգությանը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՍՆԱՐՔ: ԱՄՆ Ազգային անվտանգության խորհուրդը ՍՊԻԴ-ի խնդիրը դիտում է որպես սպառնալիք ազգային անվտանգությանը՝ աֆրիկյան որոշ երկրներում մահացու դեպքերի «շշմեցուցիչ» եւ «ապակայունացնող» թվի առնչությամբ: Այդ մասին հայտարարել է Սպիտակ տան պաշտոնական ներկայացուցիչ Ջո Լոկհարտը՝ հիմնվելով Կենտրոնական հետախուզական վարչության զեկույցի վրա, որում նշվում է, որ «ավելի վաղ անհայտ վարակիչ հիվանդություններն աճող գլոբալ սպառնալիք են մարդկության առողջության համար եւ առաջիկա 20 տարվա ընթացքում կբարդացնեն իրավիճակը՝ ԱՄՆ-ի եւ ողջ աշխարհի անվտանգության առումով»: Հիվանդության աճի ազդեցությունն իրենց վրա կզգան ինչպես զարգացած, այնպես էլ զարգացող երկրները, սակայն, ինչպես նշվում է զեկույցում, առավել խոցելի տարածաշրջանը մնում է «Աֆրիկան՝ Սահարայից դեպի հարավ, որին արդեն այժմ բաժին է ընկնում աշխարհում վարակիչ հիվանդություններից մահացու դեպքերի գրեթե կեսը»: Ասիան, Խաղաղ օվկիանոսի տարածաշրջանը եւ նախկին Խորհրդային Միությունը Կենտրոնական հետախուզական վարչության զեկույցում հիշատակվում են որպես տարածաշրջաններ, որոնք առավել հավանականությամբ կարող են լրջորեն տուժել վարակիչ հիվանդություններից:

Կանարյան կղզիները՝ ներգաղթի նոր ուղի

Իսպանիային պատկանող Կանարյան կղզիները հայտնի հանգստավայր են եւ գտնվում են Ատլանտյան օվկիանոսում, Մարոկկոյի ափերից մոտ հիսուն կիլոմետր հեռու: Ապրիլի 15-ին 99 գաղթականներ (Մարոկկոյից եւ կենտրոնաաֆրիկյան երկրներից), ինքնաշեն նավակներով Մարոկկոյից մեկնելով՝ իջան Կանարյան կղզիների 7 տարբեր կետերում, զարմանք պատճառելով ծովափին հանգստացող զբոսաշրջիկներին: Յոթ ուրիշ գաղթականներ էլ, բաղձալի ափին չհասած՝ խեղդվել էին ծովում կամ անհետ կորել: «Պուեն» հանդեսի տվյալներով, ապրիլի սկզբից ինքնաշեն նավակներով արդեն 300-ից ավելի ընդհատակյա ներգաղթյալ է մուտք գործել Կանարյան կղզիներ: Կարմիր խաչի տեղական կազմակերպությունն օրերս հայտարարեց, որ իր սահմանափակ հնարավորությունները թույլ չեն տալիս ընդունել եւ տեղավորել այդքան շատ մարդկանց:

Կանարյան կղզիներն Իսպանիայի 17 ինքնավար համայնքներից մեկն է: Ընդհատակյա ներգաղթյալների համար կղզիները դեպի եվրոպական «դրախտ» տանող նորահայտ ուղի են դարձել: Կանարյան կղզիների նկատմամբ աֆրիկացիների եւ առաջին հերթին մարոկկոցիների հետաքրքրության աճը բացատրվում է նրանով, որ խստացվել է ոստիկանական հսկողությունը Ջիբրալթարի նեղուցում, մասնավորապես Մարոկկոյի ափին ընկած իսպանական երկու փոքրիկ միջնասար[illegible]ներում: Դրա հետեւանքով ընդհատակյա ներգաղթով զբաղվող հանցախմբերը տեղափոխվել են Մարոկկոյի հարավում ընկած էլ Այուն քաղաք, որտեղից ծովային անցումներ են կազմակերպում դեպի Կանարյան կղզիներ, մեկ անձից վերցնելով գրեթե 500 դոլար վարձավճար:

Բայց գաղթականների տեղափոխությունը բնավ նման չէ խաղաղ նավարկության, քանզի ծովային վտանգավոր հոսանքների հաղթահարմամբ Կանարյան կղզիներ հասած անձանց 90 տոկոսին հետ են ուղարկում հատուկ ինքնաթիռով: Վերջին շաբաթներին հանցախմբերը կիրառում են ընդհատակյա ներգաղթի դժվարությունների հաղթահարման նոր եղանակ. նրանք գաղթականների մեջ ավելացնում են հղի կանանց թիվը: Ճիշտ է, Իսպանիայի օրենքները վերջիններիս չեն պաշտպանում, բայց իշխանությունները մարդասիրական նկատառումներով հանդուրժում են նրանց ներկայությունը:

Գ. Ռ.

ԿՈՎԿԱՍ

Ծովից ծով իսլամական պետություն

ԹԲԻԼԻՍԻ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Աբխազիայի գերագույն խորհրդի նախագահ Թամազ Նադարեիշվիլին «Ալիա» թերթին է փոխանցել մի քարտեզ, որում նշված են Կովկասյան ժողովուրդների, այսպես կոչված, համադաշնության մեջ ընդգրկված իսլամական պետությունները: Ուշագրավ է, որ քարտեզը թուրքերեն լեզվով է:

Նադարեիշվիլիի խոսքերով, Համադաշնությունը ստեղծվել էր 1990 թվականին, իսկ Սուխումը հայտարարվել էր որպես վերջինիս մայրաքաղաք: Սուխում էին ժամանել շատ ռուս գեներալներ, Հյուսիսային Կովկասի պետությունների ներկայացուցիչներ, որոնք հանդիպումներ էին անցկացրել Աբխազիայի առաջնորդ Վլադիսլավ Արձինբայի հետ: Նադարեիշվիլիի պնդմամբ, Սուխումում մինչ այսօր գոյություն ունի Համադաշնության կենտրոնակայան:

Վերոհիշյալ քարտեզը վկայում է Սեւ ծովից մինչեւ Կասպից ծով տարածքում միասնական իսլամական պետության կազմավորման լուրջ ծրագրի առկայության մասին, նշում է Նադարեիշվիլին: Վրաստանին վտանգ է սպառնում, հայտարարել է նա:

Իսկ ո՞րն է Թուրքիայի դերն այդ հարցում: Նադարեիշվիլիի խոսքերով, Աբխազիայի պատերազմին մասնակցել են «գրոհայիններ» Թուրքիայից, որոնցից շատերը մնացել են Աբխազիայում: Պաշտոնական Թուրքիան ամեն ինչ հերքում է՝ միաժամանակ հայտարարելով Վրաստանի տարածքային ամբողջականության սկզբունքին իր աջակցության մասին: Սակայն Թուրքիայի անկեղծության մեջ համոզվել չի կարելի, քանի որ Սուխումի նավահանգիստ պարբերաբար թուրքական նավեր են ժամանում, իսկ այդ մասին իշխանությունները չեն կարող չիմանալ: Նադարեիշվիլին ենթադրում է, որ քարտեզը տպագրվել է Թուրքիայում:

«Ալիա»-ն կապվել է Վրաստանի պետանվտանգության նախարարության հետ, որի տեղեկության համաձայն, Ստամբուլում գոյություն ունի մահմեդական երկրներին օգնության տրամադրման կազմակերպություն, որի անդամներ են նաեւ Աբխազիայի սփյուռքի ներկայացուցիչները: Պետանվտանգությունը հերքում է նման կազմակերպությունների հետ պաշտոնական Թուրքիայի կապը: Ինչ վերաբերում է քարտեզին, ապա հայտնի է, որ այն պաշտոնական փաստաթուղթ չէ եւ կազմվել է անհատների կողմից, նշել են պետանվտանգության նախարարությունում:

Ինչպես «Ալիա» թերթին հայտարարել է Թուրքիայի դեսպանի տեղակալ Գուրջան Բալիքը, ինքն առաջին անգամ է տեսնում այդ քարտեզը եւ իրականության հետ կապ չունեցող թղթի մի կտոր է համարում: «Մեր արտաքին քաղաքականությունը բաց է եւ նպատակաուղղված է Վրաստանի տարածքային ամբողջականության վերականգնմանն ու Աբխազիայի խնդրի խաղաղ կարգավորմանը», նշել է Գուրջան Բալիքը:

Քարտեզում Համադաշնակցության դրոշի վրա նշված են 7 ոսկե աստղեր, որոնք խորհրդանշում են Հյուսիսային Կովկասի՝ 1918 թվականի մայիսի 11-ին իրենց անկախության մասին հայտարարած հանրապետությունները: Այդ դրոշը պաշտոնապես ընդունվել էր նույն թվականին: Իսկ Կովկասի ժողովուրդների համադաշնության դրոշը հաստատվել էր 1991 թվականի դեկտեմբերի 1-2-ին կայացած խորհրդաժողովի ժամանակ:

ՀԱՄԱՌՈՏ

ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարը սեպտեմբերին կժամանի Թբիլիսի

ԹԲԻԼԻՍԻ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար լորդ Ջորջ Ռոբերտսոնը սեպտեմբերին կժամանի Թբիլիսի, ինչը վկայում է Վրաստանի եւ ՆԱՏՕ-ի միջեւ փոխհարաբերությունների խորացման մասին, ուրբաթ հայտարարել է Բենիլյուքսի երկրներում Վրաստանի դեսպան Զուրաբ Աբաշիձեն՝ արտաքին կապերի խորհրդարանական կոմիտեի նիստում: Ըստ նրա, համագործակցության ակտիվացման մասին է վկայում եւ այն փաստը, որ ՆԱՏՕ-ում Վրաստանի ներկայացուցչությունը պայմանավորվածության է հասել վրացական սահմանապահ ուժերին Հյուսիսատլանտյան դաշինքի անդամ պետությունների կողմից օգնություն ցուցաբերելու գործում:

Թուրքիան կառուցում է «Երկնագույն վտակ» խողովակաշարի իր մասը

ԱՆԿԱՐԱ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Թուրքիան սկսել է «Երկնագույն վտակ» իտալական ENI նավթագազային ընկերության եւ ռուսական Գազպրոմի համատեղ նախագծի շրջանակներում խողովակաշարի իր մասի կառուցումը: Թուրքիայի իշխանությունները ձեռնամուխ են եղել խողովակաշարի կառուցմանը Թուրքիայի սեւծովյան Սամսուն նավահանգիստն ու երկրի կենտրոնական մասում գտնվող Չորում քաղաքն իրար միացնող առաջին 200 կմ հատվածում:

Հիշեցնենք, որ «Երկնագույն վտակ» խողովակաշարի նոր գծի ընդհանուր երկարության մոտավորապես մեկ երրորդը, որի արժեքը 3,2 մլրդ դոլար է կազմում, պետք է կառուցվի Սեւ ծովի հատակով: ENI-ն եւ Գազպրոմը մտադիր են 2001 թվականի կեսերին սկսել խողովակաշարով գազի մատակարարումները: Ընդ որում խողովակաշարի թողունակությունը տարեկան 16 մլրդ խորանարդ մետր բնական գազ է կազմում:

ՄԵԾ ԲՐԻՏԱՆԻԱ

Մայիսի 22-ից կվերականգնվի Հյուսիսային Իռլանդիայի ինքնակառավարումը

ԼՈՆԴՈՆ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Մեծ Բրիտանիան մտադիր է մայիսի 22-ին վերականգնել Հյուսիսային Իռլանդիայի տեղական ինքնակառավարումը: Այդ որոշումը կայացվել է Բրիտանիայի վարչապետ Տոնի Բլերի եւ Իռլանդիայի վարչապետ Բերթի Ահերնի միջեւ 16-ժամյա բանակցությունների արդյունքում:

Բանակցությունների ավարտից հետո նրանք լրագրողներին հայտարարել են իրենց կողմից մշակված խաղաղ կարգավորման նոր ծրագրի մասին: Լոնդոնը հրաժարվել է Օլսթերի ռազմականացված խմբավորումներից զենքերն անմիջապես հանձնելու իր պահանջից: Դրա փոխարեն երկու երկրների առաջնորդների կողմից մշակված փաստաթղթում այդ պահանջը հանդես է գալիս «զենքերը վայր դնելու» ձեւակերպմամբ: Այսինքն՝ Իռլանդիայի հանրապետական բանակը կարող է սահմանափակվել միայն հասարակ հայտարարությամբ այն մասին, որ զենք չի օգտագործի:

Այժմ Հյուսիսային Իռլանդիայի ռազմականացված կուսակցություններն եւ կազմակերպությունները պետք է տան իրենց պատասխանը, այդ դեպքում ինքնակառավարումը կվերականգնվի, եւ Օլսթերից դուրս կբերվեն բրիտանական զորքերը, հայտարարել է Տոնի Բլերը:

«Շին Ֆեյն» կուսակցության առաջնորդ Ջերի Ադամսն արդեն հայտարարել է Լոնդոնի եւ Դուբլինի առաջարկություններին իր համաձայնության մասին:

Սակայն Օլսթերի յունիոնականների առաջնորդ Դեյվիդ Թրիմբլն առայժմ չի մեկնաբանել կարգավորման նոր ծրագիրը:

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

Մեծ Բրիտանիան դարձել է ընդհատակյա առեւտրի կենտրոն

Մեծ Բրիտանիայի մաքսատնային վարչության օրերս հրապարակած 1999 թ. գործունեության ամփոփագիրը վկայում է, որ այդ երկիրը Եվրոպայում առաջին տեղում է հայտնվել ոգելից խմիչքների, ծխախոտի եւ թմրադեղերի գաղտնի առեւտրի ասպարեզում: Ըստ որում, մաքսանենգ ապրանքների գերակշիռ մասը Մեծ Բրիտանիա է հասցվում Լա Մանշ նեղուցի տակ կառուցված Եվրաթունելով:

Բրիտանացի մաքսավորների տվյալներով, Եվրաթունելում անցյալ տարի առգրավված մարիխուանայի 72 տոկոսը նախատեսված է եղել Մեծ Բրիտանիայի ընդհատակյա շուկայի համար: Վերջինս Եվրոպայում առաջին տեղն է զբաղեցնում նաեւ էքստազիի սպառման գծով. 1999 թ. այդ թմրադեղի առգրավված ծավալներն աճել են 65 տոկոսով: Ֆրանսիայի հյուսիսում՝ Դյունկերկ քաղաքի մոտերքում կալանված միայն մեկ բեռնատարի մեջ հայտնաբերվել է էքստազի պարունակող 584290 ծրար: Ամբողջ բեռը նախատեսված էր բրիտանացիների համար:

Ինչ վերաբերում է Եվրաթունելից հարավ ընկած Ֆրանսիային, նա տարանցիկ երկրի դեր է կատարում թմրադեղերի մաքսանենգ առեւտրում: Վիճակագրությունը վկայում է, որ առգրավված 59 տոննա թմրադեղերի միայն 15 տոկոսն է նախատեսված եղել ֆրանսիական շուկայի համար: Էլ ավելի փոքր է սինթետիկ թմրանյութերի բաժինը (6 տոկոս):

Եվրաթունելի մուտքի մոտ անցյալ տարի ֆրանսիացի մաքսավորների կատարած առգրավումները վկայում են, որ ընդհատակյա շուկայում փոխվել է տարբեր թմրադեղերի հարաբերակցությունը: Այսպես, կոկաինի եւ ամֆետամինների ծավալներն ավելացել են համապատասխանաբար 61 եւ 46 տոկոսով, մինչդեռ հերոինի բաժինը վերջին տարիներին նվազել է. երբ 1996 թ. առգրավվել էր 323 կգ, ապա 1999 թ. ընդամենը 123 կգ:

Մեծ Բրիտանիայում ծխախոտի վրա սահմանված չափազանց բարձր տուրքերը հանգեցրել են այդ երկրում գլանակների մաքսանենգ առեւտրի ընդլայնմանը: Ֆրանսիայում 1999 թ. առգրավված ամբողջ մաքսանենգ ծխախոտի 70 տոկոսը նախատեսված էր բրիտանական շուկայի համար: Հետաքրքիր է, որ այդ մաքսանենգ ապրանքն ունի եվրոպական եւ մասնավորապես բրիտանական ծագում: «Պուեն» հանդեսի տվյալներով, գլանակները նախ միանգամայն օրինական, առանց տուրքերի ու մաքսավճարների դուրս են բերվում Մեծ Բրիտանիայից, ապա ընդհատակյա կարգով վերադարձվում նույն երկիր՝ մաքսանենգ վաճառքի նպատակով: Որպես տարանցիկ ուղիներ օգտագործված են Բելգիան եւ Լյուքսեմբուրգը:

Նույն եղանակն է կիրառվում նաեւ ոգելից խմիչքների մաքսանենգ առեւտրի ոլորտում: 1999 թ. այստեղ օրինախախտումներն ավելացել են 24 տոկոսով, իսկ մաքսանենգ խմիչքի ծավալը՝ 78 տոկոսով: Գլխավոր շուկան դարձյալ Մեծ Բրիտանիան է, որտեղ շատ մեծ է ոգելից խմիչքի պահանջարկը: Տվյալ դեպքում եւս ընդհատակյա Մեծ Բրիտանիա են հասցվում հենց բրիտանական շուկայի ապրանքներ: Ըստ որում, ոգելից խմիչքների անօրինական առեւտրում զգալի թիվ են կազմում անորոշ կարգավիճակի տեր անձինք:

Գ. Ռ.

Վերնատուն... ուրիշ տուն

Նշվեց հայ մտավորականների միության 100-ամյակը

Դարավերջի Հայոց ցեղասպանության շարժման, ազգային ինքնագիտակցման արթնացումի շրջանն ասես պատմական օրինաչափությամբ տվեց մտավորականության այն սքանչելի բույլը, որը, թերեւս անխուսափելի ու անհրաժեշտ էր մեր լինելիության խորհուրդը կրկին վերահաստատելու, մեր միասնությունն ապահովելու: XIX դ. XX դարասկիզբը մեր մշակույթի, մասնավորապես գրականության համար առանձնահատկություններով է բնորոշելի: Հայոց պատմության այդ հերթական, դժվարին ժամանակաշրջանում հայության թե արեւելյան, թե արեւմտյան հատվածներում մշակույթի ու գրականության վերելքը (Վարուժան, Սիամանթո, Ռ. Սեւակ, Թումանյան, Իսահակյան, Տերյան, Լ. Շանթ, Ն. Աղբալյան) ճակատագրական պահի մեջ հայի վերազարթոնքի, ապրելու, հաստատվելու խորհրդի վերծանում-բացահայտումն էր ասես:

Մշակույթը չի ստեղծվում անօդ տարածությունում, որքան էլ ստեղծագործողի հոգեւոր կերտվածքը վերերկրային, ոգեղեն բարձունքներից սնվի, շարունակվի: Դարի թելադրանքի, ժամանակի պահանջներով են ստեղծվում ինչպես հասարակական-քաղաքական, այնպես էլ մշակութային կազմակերպություններ-խմբավորումները: Դարի նման թելադրանքի ծնունդ էր 1899 թ. Թիֆլիսում Բեհբության փողոցի թիվ 50 տան վերնահարկի` Հ. Թումանյանի բնակարանում ստեղծված Վերնատունը, որի կազմի մեջ Հ. Թումանյանի գլխավորությամբ մտնում էին Ղ. Աղայանը, Ա. Իսահակյանը, Լ. Շանթը, Դ. Դեմիրճյանը: Հայոց կյանքում այս կազմակերպությունը գրական-մշակութային երեւույթ էր: Վերնատանը կազմակերպվել են հայ եւ համաշխարհային գրականության հետ առնչվող բազմաթիվ հարցերի շուրջ գրական ընթերցումներ, զրույցներ, ասուլիսներ: Խմբակին մասնակցել են Պ. Պռոշյանը, Շիրվանզադեն, Նար-Դոսը, Վ. Տերյանը, Լեւոն Ս. Թումանյանը, Ս. Լիսիցյանը, Գ. Բաշինջաղյանը, Վ. Փափազյանը եւ այլ: Այս կազմակերպությունը զուտ գրական ուղղվածություն չուներ, այլ առնչվում էր հասարակական կյանքի ամենաբազմազան խնդիրներին, շոշափում ազգային ցավոտ հարցեր: Ամենակարեւորն ու արժեւորը մարդկային հարաբերությունների ձեւավորված այն նոր ոգին էր, որ իշխում էր Վերնատան անդամների եւ մասնակիցների միջեւ, որն այնքան այժմեական եւ օրինակելի է այսօրվա հայ մտավորականության համար:

«Վերնատուն». Գործ` Դմիտրի Նալբանդյանի

Վերնատան 100-ամյակը նշվեց երեկ, Արամ Խաչատրյանի տուն-թանգարանում, որը զարմանքի, կասկածների ու հետաքրքրությունների տեղիք տվեց: Նման միջոցառման անցկացման վայրը Հ. Թումանյանի տուն-թանգարանը պիտի լիներ: Միջոցառմանը մասնակցած գրողներն ու մտավորականները` Ս. Կապուտիկյանը, Ա. Եղիազարյանը, Հ. Իգիթյանը, Ա. Սահինյանը, Կ. Դալլաքյանը, Ի. Սաֆրազբեկյանը, մեկ անգամ եւս զգացին իրենց Հ. Թումանյանի հետ` փորձելով վերապրել նրա ղեկավարած Վերնատան փոխադարձ սիրո, վստահության ու համերաշխության մթնոլորտը:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

Ճարտարապետի 100-ամյակը

Հայաստանի ճարտարապետների միության շենքում մայիսի 5-ին նշվեց ճարտարապետ, ԽՍՀՄ եւ Հայաստանի պետական մրցանակների դափնեկիր, արվեստի վաստակավոր գործիչ Մարկ Գրիգորյանի 100-ամյակը: Սա հիանալի առիթ էր մեկ անգամ եւս խոսելու քաղաքաշինության մեջ ճարտարապետի թողած ավանդի մասին, նրա հետ շփված մարդկանց շնորհիվ ծանոթանալու Մարկ Գրիգորյան մարդուն: Տասը տարի աշխատելով որպես Երեւանի գլխավոր ճարտարապետ ու հավատարիմ մնալով դասական ճարտարապետությանը` Մարկ Գրիգորյանը ստեղծել է մեծաթիվ կառույցներ ու բնակելի շենքեր: Մեծապես կրելով մեր ճարտարապետության երկու հզոր անհատականությունների` Ն. Բունիաթյանի եւ Ալեքսանդր Թամանյանի ազդեցությունը, այդ տարիներին կերտել է այն Երեւանի ճարտարապետական տեսքը, որի խաթարման համար այսօր ափսոսում ենք: Եղել է Մատենադարանի, Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի (նախկին համագումարների պալատ), Նախագահի նստավայրի, «Արմենիա» հյուրանոցի եւ այլ կառույցների նախագծերի հեղինակ: Ճարտարապետի կյանքի ու ստեղծագործության մասին խոսեց ակադեմիկոս Վարազդատ Հարությունյանը: Տարածքային կառավարման եւ քաղաքաշինության նախարար Լեոնիդ Հակոբյանը Մարկ Գրիգորյանին գնահատեց որպես մեծ երաժշտականությամբ ու նոր գաղափարներով օժտված ճարտարապետ. «Առաջինն էր Ալ. Թամանյանից հետո, որ բնակելի շենքերի կառույցում մտցրեց գեղարվեստականություն: Նա լրջորեն մտահոգված էր քաղաքի դիմագծով: «Այն ամենը, ինչ գեղեցիկ է նրա կառույցներում, նաեւ անհրաժեշտ է»: Ճարտարապետ Արտավազդ Կանայանը Մարկ Գրիգորյանին անվանեց «հայ ժողովրդի մեծ ճարտարապետ»: Եղան բազմաթիվ ուրիշ խոսքեր, բայց ամենակարեւորը չասվեց: Մենք այսօր չենք պահպանում այն մարդկանց ավանդը ճարտարապետության մեջ, որոնց առիթից առիթ գովաբանում ենք:

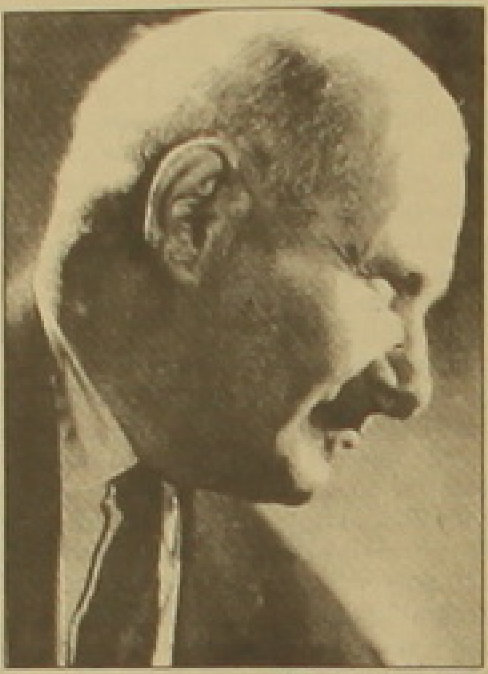
Մարկ Գրիգորյան

Հոբելյանական երեկոն ուղեկցվեց կամերային երաժշտությամբ: Ճեմասրահում բացվել էր ճարտարապետի աշխատանքների ցուցահանդեսը: Երեկոյի ընթացքում եղավ առաջարկություն` կառուցել ճարտարապետ Մարկ Գրիգորյանի արձանը ի երախտագիտություն նրա կատարած աշխատանքի:

ԷԼՄԻՐԱ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Մեկը չեղա՞վ, որ ձեռքը բռնի կամ`

Թումանյանի փոխարեն նեղանալու եւս մի առիթ

Իմ հին ընկերներից մեկը` հայտնի բաստերագիր Ժորա Հարությունյանը եկավ ինձ մոտ մի շատ սիրուն մանկական գրքույկ ձեռքին: Գրքույկը մեկնեց ինձ, ասելով` ամբողջ կյանքում Թումանյանով ես զբաղվել, մի հոդված էլ գրել էիր, թե ինչու ես նեղացած Թումանյանի փոխարեն: Ահա քեզ նեղանալու եւս մի առիթ: Ինչո՞ւ ձայն չես հանում...

Նախ հանգստացրի վրդովված ընկերոջս հետագա կշտամբանքների առաջն առնելու համար, հետո ձեռքս առա շքեղ հրատարակված, լավ էլ պատկերազարդված գրքույկը` «Փոքրիկ Իշուկը` երջանիկ», հեղինակը` Մերուժան Հարությունյան, «Յոթնագիր» հրատարակչություն, 2000 թիվ: Մի քանի էջ բաց էր, տեղնուտեղը կարդացի ու տեսա, որ ընկերոջս վրդովմունքն էլ տեղին էր, կշտամբանքն էլ:

Կազմի հակառակ երեսին տպագրված է ի նպաստ բարբառների Հովհաննես Թումանյանի հայտնած մտքերից մեկը, որ հետեւյալն է. «Դուք այժմ խոսում եք գրական կոչված լեզվով... Բայց իմացած եղեք, որ էս լեզուն աղքատ, չոր ու ցամաք բառերի մի տերողորմյա է, անոճ ու անկենդան... Բարբառներից ամեն մինը շատ ավելի ուժ ու կենդանություն ունի իր մեջ, քան մեր եղած գրական լեզուն...»:

Այս մեջբերումն արված էր 1910-ին Թումանյանի գրած «Մի երկու խորհուրդ մեր գավառական մամուլին» հոդվածից: Նույն հոդվածում նա խորհուրդ է տալիս գավառական մամուլի թղթակիցներին. «Ես չեմ ասում զուտ բարբառով գրեցեք ձեր հոդվածները, բայց մեծ իրավունք տվեք բարբառներին, նրանց բառերին, ոճերին ու ձեւերին»: Մեկ ուրիշ առիթով Թումանյանն ասել է, թե գրական լեզուն պետք է «ճոխացնել թե՛ բոլոր բարբառներով, թե՛ գրաբարով, եւ թե՛ օտար փոխառություններով»:

Հանճարեղ գրողի միտքն այն էր, որ չի կարելի կորցնել բարբառների արտահայտչական մեծ հնարավորությունները, քանի որ բարբառը «կենդանի ու հյութալի լեզու է, հոգի ու շունչ է»:

Համոզվելու համար բավական է մտաբերել մեր բարբառագիր գրական հուշարձանները. Արարատյան բարբառով` Խ. Աբովյանի «Վերք Հայաստանի», Սասնա բարբառով` մեր ժողովրդական էպոսի բազմաթիվ պատումները (կարելի է հիշել «Սասունցի Դավիթը» Ժան Էլոյանի սքանչելի ասմունքով), Ղարաբաղի բարբառով` Տմբլաղի Խաչանի գրվածքները, Թիֆլիսի բարբառով` Գ. Սունդուկյանի պիեսները, Նոր Նախիջեւանի բարբառով` Ռ. Պատկանյանի գրվածքները, Լոռվա բարբառով` Թումանյանի «Արջառոսը», վերջապես, Արս. Նազինյանի կազմած «Հայ ժողովրդական հեքիաթների» հատորների շարքը:

Ո՞վ կարող է չնկատել, թե որքան վառ ու արտահայտիչ, համով-հոտով է բարբառագիր գրվածքների լեզուն: Թումանյանը մշտապես այն մտքին էր, որ գրական հայերենը պետք է իր մեջ առնի բարբառների լեզվական ծով հարստությունը:

Ավելի քան պարզ է, որ Թումանյանի միտքը վերաբերում է բացառապես բարբառներին, միա՛յն բարբառներին: Մինչդեռ «Փոքրիկ Իշուկը` երջանիկ» հեքիաթի միամիտ հեղինակը խորը թյուրիմացության մեջ է` կարծելով, թե Թումանյանը տգեղ ու տձեւ, «ռաբիսային» կիսագրագետ հայերենի կողմնակիցն է, իսկ ինքն էլ նրա հավատարիմ հետեւորդը: Եվ հենց այդ լեզվով էլ նա շարադրել է իր հեքիաթն ու տվել երեխաների ձեռքը:

Երբ մեկին մեղադրում ես որեւէ բանում, պետք է առածդ հաստատես օրինակներով: Ահա` ինչքա՛ն ուզեք: Հեքիաթը սկսվում է այսպես. փոքրիկ իշուկը թռչկոտում է անտառում ու երգում այսպիսի լեզվով`

Ոնց որ խփյար, քիթերի մեջ,
Մի մորեխ էր երգում անվերջ...

Այդ երգի մեջ հայտնվում է Ակլորիկը եւ ուտում է Մորեխին, ապա`

Ո՞վ գիդի, թե խի -ախր խի՞, խի՞
Կերավ Մորեխին- ախր խի՞, խի՞:
Ու ո՞վ կարար գլխի ընգներ,
Որ Ակլորի դեմը կանգներ...

Ասենք թե իշուկն իշուկ է, լեզու չգիտի, այդ պատճառով էլ այլանդակում է հայերենը: Բայց հիմա դուք տեսեք, թե ինչ հայերենով է գրում հեղինակը. «Հենց էս վախս», «էթում էր ձուկ բռնելու»: Այս «էթացողը» փոքրիկ Գորշ Գայլն է: Դե, պարզ բան է, գայլը պետք է ուտի իշուկին: Բայց դուք սրանց երկխոսությունը լսեցեք: Գայլը հավատացնում է, որ պիտի ուտի Իշուկին:

«- Հավատում եմ, բայց խի՞ ես ընձի ուտում,- հարցրեց Փոքրիկ Իշուկը:- Դու ընձի ուտում ես, որտեւ ես երջանի՞կ եմ:

- Չէ,- ասեց Գորշ Գայլը,- սոված եմ, որտեւ ոչ մի բան չեմ կերե:

- Խի՞ չես կերե,- հարցրեց Փոքրիկ Իշուկը,- չես կերե, որտեւ ես երջանի՞կ եմ»:

Այս երջանկության թեման, որ գլխավորն է հեքիաթում, Գորշ Գայլին մղում է այսպիսի անիմաստ մտորումների. «Էս խեղճուկրակը դժբա՞խտ ա, որտեւ երջանի՞կ ա, թե երջանի՞կ ա, որտեւ դժբա՞խտ ա», «Ու կարող ա պատահի, որ էս իշուկը թունավոր ու կծու էլ ըլնի: Ու թե որ թունավոր ու կծու էլ էղավ` փորիկս կցավա: Ու թե որ փորիկս ցավա` ես էլ կդառնամ դժբախտ ու էս վախս երեւի շատ երջանիկ ըլնեմ»:

Հեքիաթն ունենում է երանելի վախճան. Քիչ առաջվա ախոյանները հաշտվում, նույնիսկ մտերմանում են ու միասին գնում ձուկ բռնելու, թեեւ հայտնի է, որ ձկնորսությունը չի բռնում ոչ գայլի, ոչ էլ, առավել եւս, իշուկի բնավորությանը:

Եվ այս անհեթեթությունը, լեզվական այս վասպուրագույն «ռաբիսը» շքեղ պատկերազարդմամբ մատուցվում է թոթովախոս մանկանը:

Ափսոս անցավ` այս հեղինակը մի՞թե մի հասկացող ընկեր չի ունեցել, որ ձեռքը բռնի եւ ասի` դա անելու բան չի: Բայց եթե չի ունեցել, գոնե հիմա պետք է ունենա, այլապես գրքի վերջում գրված է, թե այս մատենաշարով շուտով լույս կտեսնի եւս չորս գրքույկ, անուններն էլ տալիս է: Սա դեռ քիչ է, աղետը շատ ավելի մեծ է. կազմի հակառակ էջում Մերուժան Հարությունյանն իրեն վայել լեզվով սպառնում է. «Լավ հիշեք, էսի առաջին հեքիաթն ա: Սրանից հետո ամենաքիչը 20 հեքիաթ էլ կըլնի»:

Շատ եմ վախենում, որ, դատելով այս սպառնալիքը գրողի ինքնավստահությունից, նա ի կատար ածի իր չար խոստումը` ի դժբախտություն երեխաների եւ մինչեւ իսկ Թումանյանի, որին իր անճաշակ հորինվածքի հովանավոր է դարձրել հեղինակը: Բայց Թումանյանն այստեղ մեղք չունի: Իրոք որ, ահա քեզ Թումանյանի փոխարեն նեղանալու եւս մի առիթ:

Վերջում մի անգամ էլ դառնանք այս հոդվածի վերնագրին` մեկը չեղա՞վ, որ այս գրքույկի հեղինակի ձեռքը բռնի: Չի՛ եղել: Հիմա այդ բարեկամ ձեռքը պե՛տք է լինի` այս մատենաշարի պղտոր հեղեղի առաջն առնելու համար: Դրանից կշահեն բոլորը: Հատկապես երեխաները: Իսկ ամենից առաջ հենց ինքը` Մերուժան Հարությունյանը:

ԼԵՒՈՆ ՀԱԽՎԵՐԴՅԱՆ

ԳՐՆԵԶՈՆ

Եվս մեկ գիրք, մեկ պատմություն

Բակուր Կարապետյանի «Շուշի բերդաքաղաքը»

Շուշիի ազատագրման ութամյակին էր նվիրված մայիսի 5-ին Թեքեյան մշակութային կենտրոնում տեղի ունեցած գրող, հրապարակախոս Բակուր Կարապետյանի «Շուշի բերդաքաղաքը» նոր գրքի շնորհանդեսը: Այն պատմական Շուշիի մասին պատմող առաջին ծավալուն ուսումնասիրությունն է:

Ինչպես նշեց Թեքեյան մշակութային միության քարտուղար Սերգեյ Գալստյանը, այս գիրքը գալիս է լրացնելու մեր պատմաբանության բաց էջերը: Գիրքը տպագրվել է Երեւանի պետական համալսարանի աջակցությամբ եւ աստվածաբանության ֆակուլտետի դեկան պրոֆեսոր Շահե արք. Աճեմյանի հովանավորությամբ:

Շնորհանդեսին ներկա էին մտավորականներ, հյուրեր, լրագրողներ: Երեկոյի ընթացքում հնչեցին հատվածներ գրքից` Սարգիս Նաջարյանի կատարմամբ:

«1988 թ.-ից Բակուրի անունը հանդիպում ենք ամենուր, ոչ միայն որպես լրագրողի, որի Կիրովաբադի, Սումգայիթի, Շուշիի մասին պատմող ֆիլմերը սփռվել են աշխարհով մեկ դեռեւս այն ժամանակ, երբ աշխարհը ոչինչ չգիտեր Արցախի մասին, այլ մի մարդու, որն իր ժողովրդի հետ էր նրա ծանր օրերին, որն իր գրչով փորձել է անել այն, ինչը երբեմն հաջողվել է անել զենքով: Այսօր մենք նրան տեսնում ենք ոչ միայն որպես գրողի, հրապարակախոսի, այլեւ պատմաբանի, որի ապացույցն է այս գիրքը», իր ելույթում նշեց գրող, հրապարակախոս Զորի Բալայանը, ավելացնելով, որ այսպիսի մարդկանց մասին պետք է մտածի կառավարությունը:

Երեւանի պետական համալսարանի ռեկտոր ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը, բարի երթ ցանկանալով Բակուր Կարապետյանի գրվելիք գրքերին, առաջարկեց գիտական կոչման արժանացնել այն մարդուն, որի տպագրված շուրջ 12 գրքերից, որոնք լույս են տեսել 1985 թ.-ից` «Վերագտնված օրերը», «Հարյուր տարվա երկխոսություն», «...Եվ նրա շուրջը», «Աղետ», «Ճերմակ անդունդ», «Անգլուխ արցախեան ոդիսականը», ռուսերեն տպագրված «Հեյդար Ալիեւ` «Ո՞վ եմ ես...» եւ «Գանձակ-Կիրովաբադի եւ Հյուսիսային Արցախի գաղտնիքները» մեզ տանում են դեպի պատմության խորքերը: Նրա բոլոր ստեղծագործություններում զգացվում է հայրենասիրությունը:

ԱՐՄԻՆԵ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Մայիսի 7

- 1825 թ. մահացել է իտալացի կոմպոզիտոր եւ մանկավարժ Անտոնիո Սալիերին: Նրա չար նախանձի հետեւանքները հանճարեղ Մոցարտի համար` հայտնի են: Այդ է պատճառը, որ հետագա երաժիշտները չեն կատարում նրա գործերը:
- 1833 թ. ծնվել է գերմանացի կոմպոզիտոր եւ խմբավար Յոհաննես Բրամսը:
- 1840 թ. ծնվել է ռուս կոմպոզիտոր Պյոտր Չայկովսկին:
- 1861 թ. ծնվել է հնդիկ գրող Ռաբինդրանաթ Թագորը:
- 1928 թ. մահացել է կոմպոզիտոր Ալեքսանդր Սպենդիարյանը:
- 951 թ. ծնվել է Գրիգոր Նարեկացին:
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Ահեկան ամսվա Աստղիկ օրն է:

ՆԱԻՐԱ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

7 ապրիլ

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ-64
12.35 Մուլտսերիալ «Թզվառներ» (4-րդ, 5-րդ սերիաներ)
13.30 Ով, ով, մի
14.50 «Լեգո» հեռուստամրցույթ
15.15 Մեր փոքրիկը մեծանում է
16.00 Փաստագրական ֆիլմ «Ավիացիայի պատմությունը»
17.00 Իմ տունը
17.20 Հայրոդաց տներ
17.35 Քեռ-տոու
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 «Կապիտալ»
18.55 «Խոսող տահում»
(Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ
18.55 Ռուբիկոն+)
19.30 Կարոտ
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Արմինե Կալենց
21.00 Կիրակնօրյա «Հայլուր»
21.40 Մանրամասներ
21.55 8 1/2. գ/ֆ «Սյու»

ՊՐՈՄԵԹԵՒՍ
10.00 Մանկական սերիալ «Տարզան»
10.45 Տեսաֆիլմ «Արա Սարգսյան»
11.00 Non-stop
11.30 Հնդկական կինոյի ժամ. Գ/ֆ «Մի կռոա»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.20 «Աշխարհի ստեղծումը» (ֆիլմ 3-րդ). «Կյանքի ստեղծումը»
18.50 Ժան Օնորե Ֆրագոնա «Սերը ծաղկերի մեջ»
19.20 Աշխարհի հրաշալիքները. էյֆելյան աշտարակ
19.35 Համերգ
20.00 «Միասին+» (Միր)
20.35 «Ներշնչում». Էդվարդ Իսաբեկյան
21.05 Մարինա Նեոլովայի հաղթանակը
21.55 Գործարար Հայաստան
22.30 «Ոգնի» լոտո
23.30 Գ/ֆ «Սսադուխտի լռությունը»
01.00 Մեթեո-TV

11.05 Ինչպես հասնել կատարելության. ռեյթինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30, 16.00 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Համերգ. Գարուն-2000 (կրկնություն)
15.00 Հրապարակ
15.15 Ի դեպ
15.40 Հեստգիծ (կրկնություն)
16.30 Համերգ
18.00 Անուշադրության կենտրոն
21.00 Գ/ֆ «Երկուսը ճաղափում»
22.40 Ոգնի-Show
23.00 Յոթ ճար լրատվական-վերլուծական ծրագիր
23.35 Գ/ֆ «Ոդիսեւս» (2-րդ սերիա)

9.00 Նորություններ
9.10 Ծառայում եմ Ռուսաստանին
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Ալադին»
10.10 Վաղորդյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Գ/ֆ «Հավասարություն»
12.45 Վ. Վ. Պուտինի ՌԴ նախագահի պաշտոնին անցնելու հանդիսավոր արարողությունը
Ավարտին Նորություններ
14.05 Գ/ֆ «Միակ ճանապարհը»
16.00 Նորություններ
16.10 Դիսնեյ-ակումբ «101 դալմաթացի»
16.40 Դիսնեյ-ակումբ «Վինի Թուխի նոր արկածները»
17.10 «Խելոքներն ու խելացիները»
17.35 «Է՜խ, Սեմյոնովնա»
18.15 «PQ-00 հյուսիսային պահնորդը»
19.00 Նորություններ
19.15 Պ. Ի. Չայկովսկի
19.35 Գ/ֆ «Մեծ զորավար Գեորգի Ժուկովը»
22.00 Ժամանակ
23.00 Մեծ հաղթանակի 55-ամյակին նվիրված տոնական համերգի հեռարձակումը
01.05 Հոկեյ. աշխարհի առաջնություն. եզրափակիչ խմբի թիմերի խաղը

РТР
9.00 «Հայրիկը, մայրիկը, ես՝ սպորտային ընտանիք եմ»
9.55 Ծառայում եմ հայրենիքին
10.20 Հեռուստախաղ «Մանկան շուրթերով»
10.55 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.15 «Քաղաքիկ»
12.45 Վ. Պուտինի ՌԴ նախագահի պաշտոնին անցնելու հանդիսավոր արարողությունը
14.00 Լուրեր
14.20 Խորհրդարանական ժամ
15.10 Նոր «Հին բնակարան»
15.55 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
16.55 «Ֆորմուլա-1» կարգի ավտոմրցարշավի աշխարհի առաջնություն
19.00 Շաբաթվա ֆիլմը. Ջուլյա Օրմոնդը «Սաբրինա» ֆիլմում (ԱՄՆ)
21.00 Վ. Պուտինի ՌԴ նախագահի պաշտոնին անցնելու հանդիսավոր արարողությունը
22.55 Տոնական համերգ՝ նվիրված ոստիկանի օրվան
00.45 Հոկեյի աշխարհի առաջնություն. եզրափակիչ
02.55 Վավերագրական ֆիլմ «Հանուն ընկերոջ»

8 ապրիլ

9.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
10.00 Կիրակնօրյա «Հայլուր» (սուրդոթարգմանությամբ)
10.35 Հեռուստամարաթոնի էջերից
10.55 Գ/ֆ «Կեղծիքի սարդոստայնը»
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտսերիալ «Թզվառները» (5-րդ սերիա)
17.45 Իմ տունը
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.00 1 լուր
19.10 «Հայի բախտ»
(Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ
19.10 Կեսգիշերային ճեպընթաց)
20.00 Համանվագ
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակապալոգ
21.50 «Համայնապատկեր»
22.30 «Կարմիր խաչի» առաքելությունը Հայաստանում
22.50 Ծիծաղի տուն
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

ՊՐՈՄԵԹԵՒՍ
Պրոֆիլակտիկա
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Քոնան»
19.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
20.00 Լուրեր
20.35 «Հարցեր»
21.20 Օրը
22.30 «Արդար լոտո»
23.35 «Ձեռնահարկ»
23.55 Գ/ֆ «Դոնի Բրասկո»

19.05 Չոջիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Ավեստա
20.30 Անթեղ
21.10 Դիվանդադար
22.05 Գ/ֆ «Իմպերիա» խանութը»
0.30 Ակնթարթ
0.40 Գ/ֆ «Փլեյբոյի» աստղը»
(ավարտին Սուրհանդակ)

9.00 Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. մետրոպոլիտ Կիրիլ
9.25 Սերիալ «Կուստոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
10.15 «100 տոկոս» ծրագիրը
10.40 Կոդլովի «Անլուրջ նոթերը»
16.00 Նորություններ
16.10 Ֆուտբոլի ժամանակը
16.40 Համերգ «Պարոնայք սպաներ»
18.55 Ինչպես է դա եղել
19.35 Ծիծաղի համայնապատկեր
20.10 Գ/ֆ «Բելոռուսական կայարան»
22.00 Ժամանակ
22.45 Գ/ֆ «Գնդապետ Շալիգինի սպասումը» (դերերում՝ Բ. Գալկին, Ս. Կալյանով, 1981 թ.)
00.25 Հոկեյ. աշխարհի առաջնություն

РТР
9.00 Պատերազմը կնոջ դեմք չունի. վավերագրական ֆիլմեր «Գթասրտություն», «Եթե աղջիկ ծնվի»
9.45 РТР-ի փոստը
10.15 Բարի լույս, երկիր
10.50 Ռուսական լոտո
11.35 «Հայրուրը մեկին»
12.25 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
12.55 Սերիալ «Ընկերները»
13.20 Էհ, ճամփաներ
13.35 Ոսկե բանալի
14.00, 21.00 Լուրեր
14.20 Պաշտություն
15.15 Ցերեկային սեանս. Վյաչեսլավ Բարանովը, Նինա Ռուսլանովան «Երկու անգամ ծնվածը» ֆիլմում
16.45 Մուլտսերիալ «Թոմն ու Ջերին»
17.05 Երկիր մոլորակ
18.05 Պատերազմը կնոջ դեմք չունի. վավերագրական ֆիլմ «Առավոտ առավոտ, միգապատ առավոտ»
18.15 Բանաստեղծի հիշատակին. «Բուլատ Օկուջավային...»
18.55 Իմ ընտանիքը
19.55 Երկու ռոյալ
21.40 Վավերագրական ֆիլմ «Ընկած կործողներ» (1-ին մաս)
22.10 «Անշլագ» եւ ընկ.
23.15 Կինոյի ժամ. շաբաթվա ֆիլմը. Եվգենի Մատվեեւը, Օլգա Օստրումովան «Երկրային սեր» ֆիլմում
01.00 Հոկեյի աշխարհի առաջնություն. եզրափակիչ խմբի թիմերի հանդիպումը

9 ապրիլ

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
10.10 Իմ տունը
10.20 Սամուելի կրպակ
10.30 «Եվ սպիտակ կռունկները դարձան զինվորներ»
11.00 Բարեւ
12.40 Բարի ախորժակ
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Սեզամ, բացվիր
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.00 1 լուր
19.10 «Հեռուստալոտո»
(Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ
19.10 Կեսգիշերային ճեպընթաց)
20.00 Քեզանից է սկսվում հայրենիքը
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Պրեմիերա
21.55 Շրջադարձ
22.25 Փաստագրական կինոնկար «Քույրերը»
22.55 Վերադարձ Նուշի
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս
9.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
10.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Քոնան»
19.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
20.00 Լուրեր
20.35 «Հարցեր»
21.20 Օրը
22.30 Հեռուստալոտո «Ոսկե դար»
23.35 Տեսաֆիլմ
23.55 Գ/ֆ «Հին օրերի երգը»

9.00 Տոմար
10.30 Անթեղ (կրկնություն)
11.00 Ավեստա
19.05 Չոջիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Սամուելի խոսնակ
20.10 Հձայիլ
20.30 Աստարեզ
21.10 Հրապարակ
22.05 Գ/ֆ «Փոքրիկ գողը»
0.35 Ակնթարթ
0.40 Գ/ֆ «Սառցե ճամի»
(ավարտին Սուրհանդակ)

8.00 Նորություններ
8.10 Հեռուստաալիք «Հաղթանակի օրը»
8.25 Գ/ֆ «Անմահ կայազոր»
10.00 Տոնական ալիք «Հաղթանակի օրը»
16.00 Նորություններ
16.15 Վավերագրական ֆիլմ «Գթության գնացքը»
16.50 Տոնական ալիք «Հաղթանակի օրը»
17.35 Ֆիլմ «1944. Մինսկի օղակը»
18.20 Փնտրում եմ քեզ
19.00 Նորություններ
19.15 Տոնական ալիք «Հաղթանակի օրը»
19.50 «Ֆաշիզմի դեմ պայքարում ընկածների պայծառ հիշատակին». լռության րոպե
20.05 Ֆիլմ «1945. Բեռլինի գրոհումը. հաղթանակ»
21.35 Նշանավոր մարդկանց կյանքը
22.00 Ժամանակ
22.40 Գ/ֆ «Մարտի են գնում միայն ծերունիները»
00.10 Հոկեյ. աշխարհի առաջնություն

РТР
9.00 Մուլտֆիլմ «Պարտիզանական Չյունանուշիկը»
9.10 Պատերազմը կնոջ դեմք չունի. վավերագրական ֆիլմ «Դա ես չէի...»
9.35 Երաժշտական ֆիլմ «Պատերազմի ձայները»
11.00 Մոսկվա. Կարմիր հրապարակ. զորահանդես՝ նվիրված հաղթանակի 55-րդ տարեդարձին
11.55 Զինվորական երգի փառատոն «Վիկտորիա»
14.00, 21.00 Լուրեր
14.20 Ցերեկային սեանս. Նինա Դորոշինա, Եվգենի Ուրբանսկին «Մաքուր երկինք» ֆիլմում
16.10 Նոր «Հին բնակարան»
17.15 Հաղթանակի օրվան. կինոհամերգ
18.00 Եվգենի Մատվեեւը, Օլգա Օստրումովան «Ճակատագիր» ֆիլմում (1-ին, 2-րդ սերիաներ)
19.50 Ֆաշիզմի դեմ պատերազմում զոհվածների պայծառ հիշատակին. լռության րոպե
20.05 Գ/ֆ «Ճակատագիր» (շարունակություն)
21.40 Վավերագրական ֆիլմ «Ընկած կործողներ» (2-րդ մաս)
22.10 Ալեքսանդր Ռոզենբաում. տոնական համերգ՝ նվիրված հաղթանակի օրվան
00.10 Կինոյի ժամ. Գ/ֆ «Բեռլինի անկումը» (1-ին, 2-րդ սերիաներ)

10 ապրիլ

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
10.10 Հայրոդաց տներ
10.20 Սամուելի կրպակ
10.30 «Համայնապատկեր»
11.00 Գ/ֆ «Ֆրենկի աստղերը»
12.40 Բարի ախորժակ
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
16.00 «Աստղեր» վիճակախաղ
16.40 Մուլտֆիլմեր «Զուռացավ», «Կանաչ ռուկի»
17.00 Հայլուր
17.20 Իրավունք
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.00 1 լուր
19.10 «Հուսո աստղ»
(Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ
19.10 Կեսգիշերային ճեպընթաց)
19.50 Պարմանի
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Գ/ֆ «Նորից մեռնել»
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

ՊՐՈՄԵԹԵՒՍ
9.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
10.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Քոնան»
19.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
20.00 Լուրեր
20.35 «Հարցեր»
21.15 Օրը
21.15 Շոկ
22.25 «1-02»
22.30 «Առողջ» լոտո
23.35 «Վարսահարդարների մրցույթ»
23.50 Գ/ֆ «Փորձնական կրակոց»

9.00 Տոմար
10.30 Աստարեզ (կրկնություն)
19.05 Չոջիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Սամուելի խոսնակ
20.10 Գիտաստղ
20.30 Կամ-կամ
21.10 Դիվանդադար
22.05 Գ/ֆ «Ջեյնիֆերը եւ Կատոնեն»
00.35 Ակնթարթ
00.40 Մութ սենյակ
1.00 Գ/ֆ «Պատժող ուժը» (ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.15 Մուլտսերիալ «Ջոնի Քվեստի անհավանական արկածները»
16.40 Հրաշալի ընկերախումբ
16.55 Աստղային ժամ
17.25 ... Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.30 Դիմակներ-շոու
20.00 Մարդը եւ օրենքը
20.45 Գ/ֆ «Զիլ տղաները» (դերերում՝ Ի. Շավլակ, Վ. Միշչենկո, 1997 թ.)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/ֆ «Պլեզանտվիլ» (ռեժ. Հ. Ռոս, ԱՄՆ, 1998 թ.)
01.10 Քաղաքակրթություն
02.00 «Պարանորմալ երեւույթներ»

РТР
7.00, 8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
7.20-10.30 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.35, 9.35 Ընտանեկան նորություններ
9.20 Հեռուստաստեսային ՀՍՍ. հերթապահ բաժանմունք
10.40 «Արենա-սպորտ»
11.20 Սերիալ «Գնչուհին»
12.10 Սերիալ «Սանտա Բարբարա»
13.00 Հեռուստաստեսային ՀՍՍ
13.25 Մոսկվա-Մինսկ
14.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
14.30 «Կանանց ճաղափ»
15.05 Սերիալ «Սեւ մարգարիտ»
15.55 Սերիալ «Հառուստներն ու նշանավորները»
16.45 Իմ ընտանիքը
17.40 Մուլտծրագիր
18.30 Աշտարակ
18.55 «Կլոր սեղան». Սվետլանա Սվետլիչնայա
19.25 «Կինեսկոպ» Պյոտր Շեպոտինիկի հետ
20.25 «Վինո-շոու-կուր»
21.40 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
22.35 Կինոյի ժամ. Յուլյա Սիլաեւան, Անդրեյ Ռոստոցկին «Տղամարդկանց ընկերակցություն» ֆիլմում
00.30 Տղամարդը եւ կինը
01.20 Վերջին սեանս. «Ֆրանսիացի կինը» ֆիլմում (ԱՄՆ)
03.05 Հեռուստաստեսային ՀՍՍ. հերթապահ բաժանմունք

Նախորդ համարում տպագրված մրցանակային խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց
2. Եղիա: 3. Իոա: 5. Գորկի: 6. Ներոն: 8. Սոսի: 9. Եզդի: 10. Թաիլանդ: 11. Թագավոր: 12. Բրյուսով: 13. Սաղաթել: 15. Եփրատ: 17. Եփե: 18. Վան: 22. Օրյոլ: 23. Սալոր: 25. Եղտո: 26. Ոռոտ: 28. Եզեր: 29. Եղիա:

Հորիզոնական
1. Լեփսիուս: 4. Մորգենթաու: 7. Մուսա լեռ: 10. Թալեար: 12. Բիբլիս: 14. Իեն: 16. Գայանե: 18. Վերնոյ: 19. Փերիա: 20. Վիվաչե: 21. Ներոնե: 22. Օտտ: 24. Ղեր Զոր: 27. Վերֆել: 30. Կոմիտաս: 31. Թեհլիրյան: 32. Վարաժան:

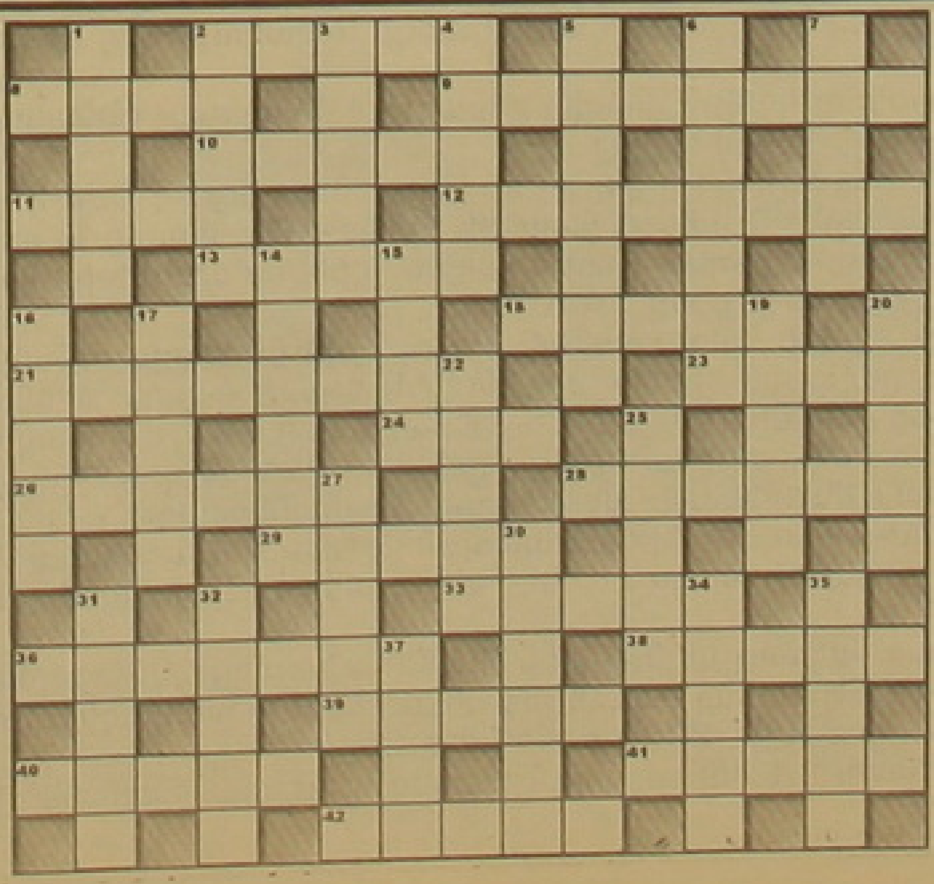

ԽԱՉԲԱՌ

Հորիզոնական
2. Գերմանացի փիլիսոփա, որի ուսմունքը «ոտքի կանգնեցրեց» Մարքսը: 8. Ստոյանով՝ Յուրի, Օլեյնիկով՝ ...: 9. Մարդու՝ մի քայլ առաջ գլխի ընկնելու զգացողությունը: 10. Ավստրալիական կենդանի, որի անունը տեղաբնակների լեզվով «չիմող» է նշանակում: 11. Է «կվարտետ»: 12. Ծնվեց մի կղզում, տիրեց աշխարհին եւ մեռավ այլ կղզում: 13. Քրիստոս, Մուհամմեդ, ...: 18. Թեթեւ ընտանիից է. Ադամի «ընտանեկան հանդերձանքն» է: 21. Եւ Պետերբուրգի էրմիտաժը, եւ Բեռլինի Պերգամոնը: 23. «Ասֆալտային» երկրաչափական մարմին: 24. Սաղամ Տյուտոյի տիկնիկների հումքը: 26. Իսպանացիների «համասարած» գլխարկը: 28. Զեւսի առեւանգած «աշխարհամասը»: 29. Զուգուն գետի աշխարհահռչակ ջրվեժը Վենեսուելայում: 33. «Լայնաթիկունք» թունավոր օձ: 36. «Սրտում կտրող» զգացում: 38. Արտի պատասխանը զգացմունքին: 39. Մաթեմատիկայում գումարի «սիմվոլ», նաեւ՝ հունական տառ: 40. Դրա հասիկը փախցրեց փափկասուն արքայադստեր քունը: 41. Օմար ...: 42. Աղրանքի ցուցափեղկ, հրաձգության հրապարակ:

Ուղղահայաց
1. Աֆերայի հայերեն համարժեքը: 2. Եւ Մեղապարտը, եւ Պարոնյանը, եւ Րաֆֆին: 3. Հովհաննավորման ժամանակակից ձեւ, դրամաշնորհ: 4. Տարզանի «փոխադրամիջոցը»: 5. Այդ ուսմունքի հայրը Թոմաս Մորն էր: 6. Անգլիացու գրպանի «նախկին» փողը: 7. «Գուբերնատորի մոտ ուշացած» երեխա: 14. «Թագուհի-լիճ» ունեցող արեւելաաֆրիկյան երկիր: 15. Լուսնի «վերադասը»: 16. Բարոյականության էության, ծագման ու զարգացման մասին գիտությունը՝ մեկ բառով: 17. «Ճերմակ» երազանք: 19. Հոմերոսյան հերոսամարտի քաղաքը: 20. Այն վախենում է քաջից: 22. Հնաբնակի «ինչ առաջ ժամանած» հականիշը: 25. Ակիհանդերությունների եկամուտը մեծապես կախված է դրա քանակից: 27. Ներկայացման, ֆիլմի, տեքստի գովազդ: 30. «Նավի պաշտոնյա»: 31. «..., կանաչ, բարձ հյուսեր, բախտի կարկաչ ու հույսեր» (Ա. Շանթ): 32. Սնամեջ կիսագունդ՝ եկեղեցու տանիքում: 34. «Էկզոտիկ» պտուղ: 35. Մեր առաջին կաթողիկոսի խորախորհուրդ ճգնավայրը: 37. Կենդանու երկար ու կոշտ մազ:

Շաբաթօրյա «Ազգի» մրցանակային խաչբառը ճիշտ լուծել եւ արժեքավոր մրցանակին արժանացել է Խնկո-Ապոր անվան հանրապետական մանկական գրադարանի գլխավոր գրադարանավար Էմմա Գրիգորյանը:

Մրցանակային հաջորդ խաչբառը կտպագրվի «Ազգի» մայիսի 13-ի համարում:

Փորձե՛ք լուծել, եւ արժեքավոր մրցանակը ձերն է:

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

Մարսի հետազոտման ծրագրերը հետաձգվում են

Տիեզերքի հետազոտման ամերիկյան գործակալությունը՝ NASA-ն հայտնվել է ծանր կացության մեջ: Հետաքննիչ անկախ մի հանձնախմբի հրապարակած զեկուցագրում իրավիճակը նույնիսկ «աղետալի» է բնութագրվում այն պատճառով, որ ներկայումս NASA-ի դրամական միջոցները եւ անձնակազմն անբավարար են, տիեզերական թռիչքների վտանգները թերագնահատվում են, իսկ տարբեր հետազոտական կենտրոնների գործակցությունը ողբալի վիճակում է:

Հանձնախմբի պնդումները հիմնված են մասնավորապես Մարսի հետազոտման երեք խոշոր ծրագրերի լիակատար ձախողման փաստի վրա: 1999 թ. սեպտեմբերին NASA-ի տիեզերանավերից մեկը Մարսի մթնոլորտում ոչնչացավ այն անհեթեթ պատճառով, որ տիեզերական կենտրոնի մասնագետները շփոթել էին չափման անգլո-սաքսոնական եւ մետրական համակարգերը: Մի քանի շաբաթ անց Մարսի վրա ջախջախվեց մեկ ուրիշ տիեզերանավ, որի շարժիչները ժամանակից շուտ էին անջատվել: Հիշյալ զեկուցագրի հեղինակ Թոմաս Յանգը նշում է, որ ջախջախված տիեզերանավի հետազոտող երկու սարքավորումները նույնիսկ պատրաստ չեն եղել արձակման համար, քանի որ բավարար չափով չեն ստուգվել: Մի խոսքով, ձախողումներ են արձանագրվել 320 մլն դոլարանոց հետազոտական ծրագրի բոլոր փուլերում:

Եվ քանի որ Մարսի հետազոտման ասպարեզում իշխում են ամերիկացիները, նրանց ձախողումը կազդի նաեւ այդ մոլորակի հետ կապված միջազգային ծրագրերի վրա: NASA-ն արդեն տեղեկացրել է, որ 2001 թ. Մարսի վրա երկու սարքավորում իջեցնելու ծրագիրը չեղյալ է հայտարարվում: Եվրոպայի տիեզերական գործակալության հետ մեկտեղ NASA-ն ծրագրել էր 2003 թ. «Մարս էքսպրես» տիեզերանավ արձակել՝ Մարսի ընդերքն ուսումնասիրելու եւ սառցի հնարավոր առկայությունը բացահայտելու նպատակով: Բայց այս ծրագրի իրագործումը կարող է հետաձգվել: Ըստ երեւույթին նույն բախտին կարժանանա նաեւ 1 միլիարդ դոլարանոց այն նախագիծը, որի շնորհիվ 2005 թ. հնարավոր կդառնար երկիր հասցնել մարսյան բնահողի նմուշները: «Էքսպրես» հանդեսի տվյալներով, թանկարժեք նախագծի իրականացումը հետաձգվելու է առնվազն երկու տարով:

Թոմաս Յանգի զեկուցագիրը մեծ աղմուկ է բարձրացրել ոչ միայն Մարսի հետազոտման ծրագրերի հետաձգման, այլեւ այն պատճառով, որ հարցականի տակ է դնում NASA-ի վերջին 10 տարվա գործունեության արդյունավետությունը: Եվրոպայի տիեզերական գործակալության գիտական բաժնի պատասխանատու Օգյուստեն Շիկարոն նշում է, որ «անհնար է խրախուսել նման հավակնոտ ծրագրերը, համարվել ժամկետներին եւ միաժամանակ կրճատել անձնակազմի ծախսերը»: Շատերն են քննադատում NASA-ի ամենազոր կառավարիչ Դեն Գոլդինի «էժան, արագ, որակով» կարգախոսը, գտնելով, որ նրա պաշտոնավարությունը կավարտվի ԱՄՆ-ում աշնանը կայանալիք նախագահական ընտրություններից անմիջապես հետո:

Վիտամինները պետք է չափավոր օգտագործել

ԱՄՆ գիտությունների ակադեմիան նախազգուշացնում է հրապարակել վիտամինային հավելանյութերի չարաշահման վտանգների առնչությամբ: Ամերիկացիները, ֆրանսիացիները եւ մեծ քանակությամբ վիտամիններ սպառող մյուս ժողովուրդներն այս առումով մտահոգության պատճառ ունեն:

Վիտամինների պակասը վերացնելու համար, որպես կանոն, բավարար է համակշռված սննդակարգը, եւ հավելանյութերի մեծ կարիք չի զգացվի: Ճիշտ է, այսպես կոչված, հակաօքսիդացնող նյութերը չեզոքացնում են բջիջների ծերացումն արագացնող ազատ ռադիկալները: Բայց այդ երեւույթն առկա է փոքր չափաբաժինների դեպքում: Իսկ շատ մեծ քանակությունների դեպքում հակաօքսիդացնող նյութերը կարող են հակառակ արդյունք տալ:

Ուստի ամերիկացի մասնագետները սահմանել են վիտամինների թույլատրելի առավելագույն չափաբաժինները: Այսպես, C վիտամինների առավելագույն օրական չափաբաժինները տղամարդկանց եւ կանանց համար կազմում են համապատասխանաբար 90 եւ 75 միլիգրամ, ծխողների համար՝ 35 մգ-ով ավելի: Վիտամին E-ի չափաբաժինն օրական 15 միլիգրամ է: Գիտնականները նաեւ ընդգծում են, որ վիտամինային հավելանյութերի բաղադրիչների փոխգործողությունն այնքան էլ լավ հայտնի չէ: Այնպես որ թարմ մրգի ու բանջարեղենի ամենօրյա օգտագործումը մնում է առողջության պահպանման անփոխարինելի միջոց:

Պ. Ք.

Մարդկային օրգանների մաքսանենգություն. 200 հազար դոլար երիկամի համար

ՔԻՇՆԵՎ, 6 ՄԱՅԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Մոլդովայի, Թուրքիայի եւ Վրաստանի ներքին գործերի նախարարները որոշել են միավորել ջանքերը մարդկային օրգանների մաքսանենգության դեմ պայքարում: Նրանց այդպիսի որոշման է դրդել վերջերս Մոլդովայում մի ամբողջ քրեական խմբավորման ձերբակալությունը, որը երկրից դուրս էր տանում դոնորների:

Նախ մարդկանց հասցնում էին Ստամբուլ, որտեղ անց էին կացնում մանրազնին բուժզննում, այնուհետեւ նրանց տեղափոխում էին Վրաստան: Այստեղ ընդհատակյա լաբորատորիայում հեռացնում էին միանգամայն առողջ մարդկանց մեկ երիկամը: Դոնորների տարիքը հասնում էր 30-ի:

Մոլդովայի շատ քաղաքացիներ կամավոր դոնոր էին դառնում՝ հույս ունենալով բարելավել իրենց նյութական վիճակը. նրանց խոստանում էին վճարել 3 հազար դոլար: Սակայն այդ փողն էլ բոլորին չէր հաջողվում ստանալ: Իսկ օտարերկրացիները նոր երիկամի դիմաց վճարում են 200 հազար դոլար:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության «Կրթական ծրագրերի կենտրոն» պետական հիմնարկը, «Դպրոցների բարելավման ծրագրի» շրջանակներում, հայտարարում է ֆիզիկա, քիմիա եւ այլ առարկաների՝ դպրոցական ծրագրին համապատասխան, լաբորատոր սարքավորումների եւ փորձասարքերի պատրաստման՝ կից փորձերի նկարագրություններով, առաջարկների ընդունում:

Հետաքրքրված կազմակերպություններին, 10-օրյա ժամկետում, խնդրում ենք գրավոր դիմել հետեւյալ հասցեով՝

ՀՀ ԿԳՆ, Երեւան 375010, Խորենացի 13

«Կրթական ծրագրերի կենտրոն»

Ծրագրի իրականացման գրասենյակ

սենյակ 406, հեռ. 52-53-17:

«ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ԾԻԳ

ՀԱՅՆԵՐԱՐՏԲԱՆԿ ՓԲԸ

հայտարարում է մրցույթ

Հայներարտբանկի հաճախորդների սպասարկման որակը բարելավելու նպատակով՝ բանկը նախատեսում է կատարել դահլիճի եւ հարակից այլ տարածքների ձեւափոխում-վերակառուցում:

Այն շինարարական կազմակերպությունները, որոնք կցանկանան մասնակցել կազմակերպվող մրցույթին, կարող են ներկայանալ Հայներարտբանկ մայիսի 13-ին, ժամը 11:00-ին՝ ծանոթանալու կատարվելիք աշխատանքների ծավալներին եւ մրցույթի պայմաններին:

Առաջարկները խնդրվում է ներկայացնել մինչեւ մայիսի 19-ը:

Մանրամասն տեղեկությունների համար զանգահարել 58-71-10 հեռախոսահամարով:

ACBA Հայգյուղփոխբանկ

ACBA բանկը հրավիրում է աշխատանքի

մինչեւ 26 տարեկան տղամարդկանց հետեւյալ պաշտոններում աշխատելու համար

Ծրագրավորողների

թեկնածուներին ներկայացվող պահանջները. աշխատանք MS ACCESS, VISUAL BASIC միջավայրում, կրթությունը՝ բարձրագույն, անգլերենի իմացությունը ցանկալի է:

Օպերատորների

թեկնածուներին ներկայացվող պահանջները. կրթությունը՝ բարձրագույն տնտեսագիտական, անգլերենի գերազանց տիրապետում:

Վարկային գործակալ

Թեկնածուներին ներկայացվող պահանջները. կրթությունը՝ բարձրագույն տնտեսագիտական կամ բարձրագույն գյուղատնտեսական:

Ցանկացողները կարող են ներկայացնել ինքնակենսագրությունը մինչեւ մայիսի 15-ը, հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Բայրոնի 1

Հեռ.՝ 52-51-69

ՀՈՒՋ

1965 թ. գործող Հայաստանի ուսանողական ջոկատների հանրապետական շտաբը, որը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կամավորական ծառայության կոմիտեի անդամ է, հրավիրում է մասնակցելու Եվրոպայի երկրներում, ԱՄՆ-ում, Հայաստանում միջազգային աշխատանքի ճամբարների ամառային ծրագրերին՝ որպես կամավորական:

Դիմումներն ընդունվում են հետեւյալ հասցեով՝ Կորյունի 19ա, 7-րդ հարկ

Հեռ.՝ 52 27 01, 52 27 72, 52 27 88

UMCOR

ԱՄՔՈՐ կազմակերպությունը հայտարարում է տենդեր 60 տոննա պանիր գնելու համար

ԱՄՔՈՐ ամերիկյան մարդասիրական կազմակերպությունը ցանկանում է գնել 60 տոննա տեղական արտադրության Լոռի պանիր մանկատների, տուն-ինտերնատների, օժանդակ դպրոցների եւ նմանատիպ հիմնարկությունների սոցիալապես անապահով շահառուներին անվճար բաշխելու նպատակով:

Հայտ կարող են ներկայացնել միայն այն ձեռնարկությունները, որոնց գործունեությունը պետականորեն գրանցված է եւ որոնք ունեն Լոռի պանիր արտադրելու արտոնագիր:

Առաջարկվող պանիրը պետք է ստուգվի եւ ըստ սանիտարահիգիենիկ ցուցանիշների համապատասխանի ՀՀ-ում գործող նորմերին: Պանիրը պետք է բավարարի հետեւյալ որակական հատկանիշները՝ յուղայնությունը չոր նյութերում. ոչ պակաս, քան 50 տոկոս, աղի պարունակությունը- ոչ ավելի, քան 3,5 տոկոս, խոնավությունը- ոչ ավելի, քան 44 տոկոս, հասունացման շրջանը- առնվազն 2 ամիս:

Հայտում առաջարկվող պանրի նվազագույն քանակությունը (լոտի չափը) երեք տոննա է:

ԱՄՔՈՐ-ը պանիրը կգնի 5 ամսվա ընթացքում, հավասար քանակություններով 2000 թ. օգոստոսից մինչեւ դեկտեմբեր:

Շահագրգիռ ձեռնարկությունները կարող են հայտի ձեւ վերցնել ԱՄՔՈՐ-ի երեւանյան գրասենյակից (Կարապետ Ուլնեցու, նախկին Ջափարիձեի փողոց 16 տուն, հեռ.՝ 24-81-41 եւ 28-29-77): Հայտերը պետք է ներկայացվեն կնքված ծրարների մեջ ոչ ուշ, քան սույն թվականի մայիսի 18-ը, ժամը 17:00-ը:

Կքննարկվեն միայն ամբողջական տեղեկություններ պարունակող հայտերը: Հայտերը պետք է ընդգրկեն տեղեկություններ հետեւյալի մասին. ձեռնարկության անվանումը, տնօրենի անունը, լրիվ հասցեն, հեռախոսի համարը, պետական ռեգիստրի, ձեռնարկության անվանարկության սեփականության կարգավիճակին վերաբերվող վկայականների (սեփականաշնորհման վկայականի, վարձակալման պայմանագրի...), սննդամթերքի համապատասխանության եւ վերոհիշյալ պանիրն արտադրելու արտոնագրի պատճենները, առաջարկվող լոտերի քանակը եւ մեկ կիլոգրամի գինը հայկական դրամով՝ առանց ԱԱՀ-ի:

Առաջարկված հայտերը կքննարկվեն ԱՄՔՈՐ-ի կողմից 2000 թ. մայիսի 19-ին եւ առաջարկված պանրի որակը ստուգելուց հետո, տենդերի հաղթողների հետ ԱՄՔՈՐ-ը կկնքի պայմանագրեր մինչեւ 2000 թ. հունիսի 28-ը:

ԱՄՔՈՐ-ն իրավունք է վերապահում առանց որեւէ պատճառի մերժել ցանկացած եւ բոլոր հայտերը:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1255 Տպաքանակը՝ 4000 Ստորագրված է տպագրության՝ 6. 05. 2000 Գինը՝ 100 դրամ